

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

**Hodnocení spolupráce obcí v SO ORP Znojmo jako
faktoru rozvoje venkova**

Bakalářská práce

Autorka: Veronika Holíková

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Nevěděl, Ph.D.

Brno 2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Veronika Holíková**
Studijní program: Regionální rozvoj
Obor: Socioekonomický a environmentální rozvoj regionu
Název tématu: **Hodnocení spolupráce obcí v SO ORP Znojmo jako faktoru rozvoje venkova**
Rozsah práce: 40 stran

Zásady pro vypracování:

1. V úvodu práce bude definován cíl práce, výzkumné otázky a metody. Bakalářská práce se bude věnovat hodnocení aktuálního projektu Obce sobě, který lze charakterizovat jako meziobecní spolupráci v SO ORP Znojmo vedenou ve čtyřech vybraných oblastech.
2. Rešerše literatury bude prezentovat hlavní myšlenky, které se věnují sídelním strukturám ČR, samosprávné činnosti obcí, rozvoji venkova a meziobecní spolupráci.
3. Praktická část práce bude obsahovat srovnání obecných znalostí, cílů projektu Obce sobě s konkrétní situace ve vybraných obcích SO ORP Znojmo dle jejich velikostního pořadí.
4. V závěru práce bude uvedeno hodnocení této formy meziobecní spolupráce a dále budou prezentovány predikce meziobecní spolupráce v SO ORP Znojmo či zlepšení meziobecní spolupráce do budoucna.

Seznam odborné literatury:

1. SHEPPARD, E. – BARNES, T J. *A companion to economic geography*. Malden: Blackwell Publishing, 2003. 536 s.
2. BINEK, J. – GALVASOVÁ, I. a kol. *Rozvojový interakční audit*. 1. vyd. Brno: GaREP, 2011. 148 s. ISBN 978-80-904308-9-1.
3. SVOBODOVÁ, H. – KONEČNÝ, O. – BINEK, J. – GALVASOVÁ, I. – CHABIČOVSKÁ, K. – HOLEČEK, J. – VĚŽNÍK, A. – HYNEK, A. *Synergie ve venkovském prostoru*. 1. vyd. Brno: GaREP, spol. s r.o., 2011. 114 s. ISBN 978-80-904308-8-4.
4. BINEK, J. a kol. *Synergie ve venkovském prostoru : aktéři a nástroje rozvoje venkova*. 1. vyd. Brno: GaREP, 2009. 94 s. ISBN 978-80-904308-0-8.
5. BINEK, J. a kol. *Synergie ve venkovském prostoru : paradoxy rozvoje venkova : kritické zhodnocení bariér, nástrojů a šancí rozvoje venkova*. 1. vyd. Brno: GaREP, 2011. 63 s. ISBN 978-80-904308-6-0.
6. BINEK, J. a kol. *Synergie ve venkovském prostoru : přístupy k řešení problémů rozvoje venkovských obcí*. 1. vyd. Brno: GaREP, 2010. 118 s. ISBN 978-80-904308-4-6.
7. BINEK, J. a kol. *Venkovský prostor a jeho oživení*. Brno: Georgetown, 2007. 137 s. ISBN 978-80-86251-19-6.

Datum zadání bakalářské práce: duben 2014

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2015

L. S.

Veronika Holíková
Autorka práce

Ing. Kristina Somerlíková, Ph.D.
Vedoucí ústavu

Mgr. Lukáš Nevěděl, Ph.D.
Vedoucí práce

prof. Dr. Ing. Libor Grega
Děkan FRRMS MENDELU

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci:

vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1988 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou směrnici o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona. Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:

.....

podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Lukáši Nevědělovi, Ph.D., za odborné vedení, trpělivost a ochotu při jejím vytváření. Moje poděkování rovněž patří Ing. Jaroslavu Milbachovi (koordinátorovi projektu Obce sobě v území ORP Znojmo) za poskytnutí veškerých materiálů vztahujících se k tomuto tématu. Dále děkuji všem dotazovaným starostům za ochotu při spolupráci na této práci a umožnění osobních konzultací za účelem diskuse o řešené problematice.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá meziobecní spoluprací ve vybraných obcích správního obvodu obce s rozšířenou působností Znojmo. Prostřednictvím vlastního kvalitativního šetření byly přímo od zástupců obcí shromážděny informace, potřebné k následnému vyhodnocení meziobecní spolupráce v území. V rámci spolupráce je věnována primární pozornost projektu na podporu meziobecní spolupráce Obce sobě, který v území probíhal v období od 1. května 2013 do 30. června 2015. Šetření ukázalo, že projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR, zkráceně nazývaný Obce sobě, vedl v území k rozvoji spolupráce mezi samosprávnými obcemi venkovského charakteru, a to zejména posílením vzájemných vztahů, budováním důvěry ke společným projektům, přípravě vhodných analýz, cílů a doporučením pro další územní rozvoj, kterého lze dosáhnout prostřednictvím meziobecní spolupráce.

Klíčová slova:

Meziobecní spolupráce, Obce sobě, obec s rozšířenou působností Znojmo, venkovský rozvoj

Abstract

This bachelor thesis deals with the inter-municipal cooperation in selected municipalities in the administrative district of Znojmo - municipality with extended powers. Through its own qualitative survey, necessary information to evaluate the subsequent municipalities' cooperation in the region was collected directly from local officials. The cooperation primarily focuses on a project to support municipal cooperation which was carried out in the area in the period from 1 May 2013 to 30 June 2015. The survey revealed that the project System support for development of inter-municipality cooperation in the Czech Republic, in short called Municipalities for themselves, led to successful development of cooperation between autonomous rural-type communities, in particular by strengthening mutual relations and building trust for joint projects. It also provided specific analyzes goals and recommendations for further development of the region which can be achieved through inter-municipal cooperation.

Key words: Inter-municipal co-operation, Obce Sobě, municipality with extended power Znojmo, rural development

OBSAH

1	ÚVOD.....	10
2	CÍLE A METODIKA	11
2.1	Cíl práce	11
2.2	Metodika práce.....	11
3	SÍDELNĚ A ÚZEMNĚ SPRÁVNÍ STRUKTURA ČESKÉ REPUBLIKY	13
3.1	Historický vývoj osídlení na území českých zemí do roku 1989.....	14
3.2	Proces rozpadu obcí po roce 1989	17
3.3	Proces „dobrovolného sdružování“ obcí.....	18
3.4	Současná situace.....	19
4	VÝKON A PŮSOBNOST VEŘEJNÉ SPRÁVY NA NAŠEM ÚZEMÍ	20
4.1	Způsoby výkonu veřejné správy	20
4.1.1.	Centralizovaná státní správa.....	20
4.1.2.	Decentralizovaná státní správa	20
4.2	Stručný vývoj místní normotvorby na českém území.....	21
4.2.1.	Období monarchie	21
4.2.2.	Územní samospráva v letech 1918-1945.....	22
4.2.3.	Národní výbory v letech 1945-1989.....	22
4.2.4.	Vývoj veřejné správy po roce 1989.....	23
4.3	Působnost veřejné správy	24
4.3.1.	Samostatná působnost obcí.....	24
4.3.2.	Přenesená působnost.....	25
5	OBCE V ČESKÉ REPUBLICE	25
5.1	Členění obcí podle rozsahu výkonu státní správy.....	26
5.1.1.	Obecní úřad obce s rozšířenou působností (ORP) - obce III. typu.....	26
5.1.2.	Pověřený obecní úřad (POÚ) - obce II. typu	26

5.1.3.	Obec se základním rozsahem výkonu státní správy	26
5.1.4.	Praha	27
5.2	Kategorizace obcí	27
5.3	Orgány obce a správce obce	27
5.3.1.	Zastupitelstvo obce a Rada obce	27
5.3.2.	Starosta a místostarosta obce	28
5.3.3.	Obecní úřad a tajemník obecního úřadu	28
5.3.4.	Zvláštní orgány obce - výbory, komise, správce obce	28
6	ROZVOJ VENKOVSKÉHO PROSTORU A JEHO OŽIVENÍ	29
6.1	Regionální politika státu	29
6.2	Význam a vymezení venkova	31
6.3	Rozvoj venkova.....	32
6.3.1.	Vnitřní nástroje k oživení venkovského prostředí	33
6.3.2.	Vnější nástroje k oživení venkovského prostředí	34
6.4	Aktéři rozvoje venkova	36
7	MEZIOBECNÍ SPOLUPRÁCE JAKO FAKTOR ROZVOJE VENKOVA	37
7.1	Význam a důvody spolupráce obcí	38
7.2	Formy spolupráce	38
7.2.1.	Meziobecní spolupráce na regionální úrovni	39
7.2.2.	Spolupráce obcí se subjekty v území.....	40
7.2.3.	Národní struktury spolupráce	41
7.2.4.	Spolupráce s obcemi jiných států	41
8	IDENTIFIKACE VYBRANÉHO SPRÁVNÍHO OBVODU ZNOJMO	42
8.1	Nástin dějinného vývoje.....	42
8.2	Podpora obecní spolupráce prostřednictvím Svazu měst a obcí	43
8.3	Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce - „Obce sobě“	44
8.4	Výzkumné šetření se zástupci obcí v SO ORP Znojmo.....	46

8.4.1. Výsledky výzkumu názorů na sídelní strukturu	49
8.4.2. Oblasti vhodné pro meziobecní spolupráci	51
8.4.3. Významnost meziobecní spolupráce ve vybraném území.....	53
8.5 Aktuální proces spolupráce ve správním obvodu ORP Znojmo	54
8.5.1. Dobrovolné svazky obcí	54
8.5.2. Místní akční skupiny	55
8.6 Nejvhodnější forma spolupráce.....	57
8.7 Problémové oblasti vhodné pro spolupráci	59
8.7.1. Školství	59
8.7.2. Odpady	61
8.7.3. Sociální služby.....	63
8.8 Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce ve vybraném území.....	64
8.9 Výsledky diskuze se starostou města Znojma a hlavním koordinátorem projektu Obce sobě	66
9 ZHODNOCENÍ PROJEKTU OBCE SOBĚ VE VYBRANÉM SPRÁVNÍM OBVODU ORP ZNOJMO	67
9.1 Zhodnocení projektu prostřednictvím cílů a výstupů.....	69
9.1.1. Cíl „odstranit nedůvěru obcí ke vzájemné spolupráci“	69
9.1.2. Cíl „vytvoření meziobecní spolupráce prostřednictvím jednoho dobrovolného svazku“	70
9.1.3. Vytvoření Regionální rady Znojemska	71
9.1.4. Souhrnný dokument.....	71
9.1.5. Názory starostů na projekt Obce sobě	72
10 ZÁVĚREČNÉ SHRUTÍ	73
Použité zdroje.....	75
Seznamy a rejstříky	78
Použité zkratky	80

1 ÚVOD

Díky dlouholetému historickému vývoji má sídelní struktura České republiky dnešní charakteristickou podobu. Vyznačuje se rozdrobeností sídel a velkým množstvím malých, venkovských obcí. V minulosti, v letech 1960-1989, byly snahy o změnu tohoto stavu prostřednictvím co největší centralizace moci a slučováním malých municipalit pod střediskovou obec. Přinesly však právě opačný efekt. Prvním krokem reformy územní veřejné správy po roce 1989 bylo přiznání samosprávy autonomní administrativní jednotce - obci. Důsledkem byl okamžitý proces rozdělování obcí do menších, samostatných celků. Vzniklo téměř 2 000 nových, převážně malých obcí, což s sebou přineslo řadu problémů. Rozvojové problémy a ekonomické limity začaly pociťovat nejen ústřední orgány státní správy, ale i samotné obce. Proto se v 90. letech rozběhl k procesu rozpadu obcí doplňkový proces - proces „dobrovolného sdružování obcí“. Jednalo se o vytváření tzv. účelových regionů, v rámci kterých obce spolupracovaly a hledaly koordinovaný přístup při řešení společných problémů.

Zlomový rok představoval pro obce rok 2003, kdy byla reforma veřejné správy završena vznikem obcí s rozšířenou působností a zrušením okresních úřadů. Obce tedy nabyly autonomie, se kterou se zástupci, kteří zažili okresní úřady, dodnes nemohou vyrovnat. Obec s rozšířenou působností nemá, na rozdíl od okresních úřadů, pravomoc hospodařit s vlastním rozpočtem a má okolní obce pouze metodicky vést.

Pro obce je tedy nejen vhodné, ale často nezbytné, se v mnoha případech spojit. Nejčastějšími formami meziobecní spolupráce v pozorovaném území jsou dobrovolné svazky obcí a mikroregiony. Sdružují se v nich obce se stejnými problémy, spolupracují společně na projektech, které by samotné obce nemohly zrealizovat, a na vizích do budoucna.

Tato bakalářská práce se věnuje vývoji sídelní struktury v České republice, zahrnuje vývoj veřejné správy a zabývá se meziobecní spoluprací jako předpokládaným faktorem rozvoje venkova. Je zaměřena na projekt „Obce sobě“, který byl ve vybraném správním obvodu obce s rozšířenou působností Znojmo realizován od 1. května 2013 do 30. června 2015 a který měl pomoci k rozvinutí spolupráce mezi obcemi, které by se podílely na rozvoji daného území společně a zrychlily by tím jeho i svůj budoucí rozvoj.

2 CÍLE A METODIKA

2.1 Cíl práce

Bakalářská práce je zaměřena na meziobecní spolupráci ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Znojmo. Správní obvod je z hlediska počtu obcí největším SO v Jihomoravském kraji. V SO ORP Znojmo je celkem 111 obcí, které si po zrušení okresních úřadů k 1. 1. 2003 musí hledat finanční prostředky na rozvojové projekty samy. Skutečnost, že SO je tak rozsáhlý a obcí je v něm tolik, s sebou přináší mnohé nevýhody. V SO se hůře navazuje spolupráce, neboť je rozsáhlý a obce ležící na jeho okraji nemají mnoho společných témat a problémů. Obce, které jsou si blízké, se však úspěšně sdružují v různých formách spolupráce, jako jsou dobrovolné svazky obcí a mikroregiony a jsou členy místních akčních skupin.

Cílem této práce je zmapovat proces spolupráce ve vybraném území, a to prostřednictvím rozhovorů a diskuzí se zástupci vybraných obcí. V území se od 1. května 2013 do 30. června 2015 realizoval systémový projekt Obce sobě, který měl pomoci obcím obnovit meziobecní vztahy a ukázat jim způsoby a oblasti, ve kterých by se s cílem dosažení efektivnějších a úspěšnějších cílů měly spojit. Cílem praktické části této práce je zhodnotit, nakolik byl projekt v území úspěšný, zda bylo dosaženo vytčených cílů a zda bude v území na výstupy a doporučení projektu v budoucnu navázáno.

2.2 Metodika práce

Bakalářská práce je rozdělena do dvou stěžejních částí. První část obsahuje teoretické poznatky o sídelní struktuře České republiky, vývoji a současném systému veřejné správy a o meziobecní spolupráci jako o faktoru rozvoje venkova. Tyto informace, získané literární rešerší, jsou pro danou problematiku nezbytné, jelikož přinášejí souvislosti a důvody, proč má sídelní struktura České republiky a její veřejná správa současnou podobu. Ke zpracování teoretické části práce bylo využito značné množství zdrojů české literatury. Internetových zdrojů je v textu využito pouze několik a vztahují se k aktuální problematice. Přejechod mezi teoretickou a aplikační částí tvoří představení projektu Obce sobě a Svazu měst a obcí České republiky, který jej zavedl.

Také uvádí základní fakta o městě Znojmě a o jeho správním obvodu. V aplikační části bakalářská práce obsahuje výsledky šetření se zástupci obcí, které byly získány prostřednictvím polo-standardizovaného výzkumu. Během osobních setkání, která probíhala během října a listopadu roku 2015, odpovídali zástupci obcí na předem připravené otázky, vztahující se k řešenému tématu. Otázky byly sestaveny v logické návaznosti, řízený rozhovor probíhal pokládáním jak uzavřených, tak otevřených otázek, na které zástupci reagovali a na jejichž základě se rozvíjela další diskuze. Získané výsledky byly zpracovány do grafického vyjádření, podrobně popsány a okomentovány. Ze zpracovaných závěrů jednotlivých otázek bylo následně provedeno zhodnocení, zda byl projekt v území úspěšný. Výsledky zhodnocení se opírají navíc o informace, poskytnuté hlavním koordinátorem projektu v SO ORP Znojmo a starostou města Znojma.

3 SÍDELNĚ A ÚZEMNĚ SPRÁVNÍ STRUKTURA ČESKÉ REPUBLIKY

Česká republika se vyznačuje charakteristickou rozdrobenou sídelní strukturou, která má značnou historickou souvislost. Vytvořila se od dob středověké kolonizace a v 17. století, po třicetileté válce, se ustálila v podstatě do dnešní podoby (Kadeřábková, Trhlinová, 2008, str. 63).

Ze současného pohledu má sídelní struktura České republiky tři základní charakteristiky. První je existence velmi husté sítě obydlených míst, druhou jsou krajové rozdíly v jejich hustotě a třetí jsou difference mezi sídly ve venkovském prostoru a sídly v městských, urbanizovaných obvodech. Podle Kadeřábkové (2008) se ve venkovském prostoru jedná o důsledek historického vývoje, ve městech se však z větší míry jedná o promítání administrativních potřeb.

Sídla České republiky vykazují znaky tisíciletého vývoje osídlení od feudalismu po kapitalismus a jsou svojí rozlohou kolem 5 km² v průměru poměrně malá, na západě republiky menší a na východě větší. Průměrná vzdálenost jednotlivých sídel je 2 km a průměrný počet 655 obyvatel v jednom sídle roste rovněž od západu na východ. Jednotlivá sídla různých velikostí se liší jak téměř ve všech demografických, ekonomických, sociálních a kulturních ukazatelích, tak formami bydlení a jeho úrovní.

Poměr a počet velikostních typů sídel není v rámci České republiky rovnoměrně zastoupen. Jsou zde patrné regionální rozdíly. Jedna obec je v průměru složena ze dvou až tří sídel, což lze vyjádřit poměrem 1:2,5 (Mendelova univerzita v Brně, Klusáček, 2014). V bývalém Severočeském kraji jsou typická velká města, což se promítá do vyššího podílu sídel. V obou bývalých moravských krajích se nachází menší podíl malých sídel do 2000 obyvatel, zato vyšší podíl malých měst. Jak dále píše Kadeřábková (2008), hlubší analýzy velikosti a struktury našich sídel, jejich počet a další údaje ukazují, že Česká republika jako celek je středně urbanizovaná, spíše maloměstská společnost (Kadeřábková, 2008, str. 19-20).

3.1 Historický vývoj osídlení na území českých zemí do roku 1989

Za prvotní příklady historicky významného osídlení na našem území, pomineme-li sídla zakládaná v paleolitu, se z pravidla považují územně plánovaná sídla ze středověku, z dob přemyslovské kolonizace ve 13. - 15. století, či z období Velké (německé) kolonizace, kdy bylo založeno mnoho vesnic, které přetrvaly až do současnosti. Lze je rozpoznat podle charakteristických znaků a jsou to například vsi silniční, návěsní, lánové vsi a dvorcové zástavby (Vlasák, 2007, str. 27). Tehdejší panovníci zakládali královská města primárně za strategickým a ekonomickým účelem a zakládání měst zahrnovalo mimo jiné i vypalování lesů a upravování pastvin. Města sloužila jako centra obchodu, řemesel a kulturního života. Vedle královských měst bylo území českého státu dále rovnoměrně pokryto hustou sítí malých či větších měst (Kadeřábková, 1998, str. 15).

Většina těchto sídel zanikla v období třicetileté války, s přispěním významného přesunu obyvatelstva. Velký rozmach a územní rozvoj probíhal v osvícenství, za vlády Marie Terezie a Josefa II., prostřednictvím centralizace moci. Během osvícenských reforem došlo také ke zřízení tereziánského katastru, jehož základ tvořilo Exaequatoriumdominicale¹. V roce 1817 došlo k vydání Stabilního katastru², který obsahoval veškeré pozemky podle druhů využití a jednotlivé parcely byly označovány parcelními čísly (České katastry od 11. do 21. století, 2007, str. 35-47).

Dalším významným krokem, který měl vliv na plánování sídelní struktury území, byla tzv. raabizace - reforma označená podle svého tvůrce, ministra Raaba. Podstata tzv. Raabovy soustavy z roku 1775 spočívala ve vytvoření velkého počtu zemědělských parcel, které byly prodávány, popřípadě pronajímány sedlákům. Z dnešního pohledu tak docházelo k privatizaci církevních, státních a šlechtických

¹[exaequatoriumdominikale], česky řečeno vyrovnání panské, proběhlo v rámci Dominikálního katastru. Panská, dominikální půda měla zdanění 25% a rustikální, poddanská půda 33,3%.

²Byl tak nazván proto, že panovala domněnka, že potrvá navždy. Po první světové válce nahrazen Pozemkovým katastrem.

panství. Zároveň zvýšila intenzitu a efektivnost dřívější sídelní sítě vytvořením nových vesnic v úrodných nížinách. Moderní historie pozemkových úprav má však svůj začátek až v polovině 19. století (Kadeřábková, Trhlinová, 2008, str. 64).

Období průmyslové revoluce, probíhající na území českých zemích v 19. století, s sebou přineslo mnoho změn. Umožněním pohybu obyvatel a svobodného podnikání došlo ke zvýšení zemědělské výroby a k výstavbě nejprve manufaktur, později továren. A to jak ve větších městech, tak ve vesnických sídlech. Díky tomuto vývoji se na našem území zachovala středověká malá města a vesnice, na rozdíl od jiných evropských zemí, viz Anglie a Dánsko (Kadeřábková, 1998, str. 15). Na Moravě a Slezsku, které měly výrazně roztráštěnou sídelní strukturu, probíhala od roku 1883-1948 takzvaná komasace - úřední scelování pozemků do velkých lánů. To usnadnilo přechod k moderní velkovýrobě a mechanizaci (Vlasák, 2007, str. 28-29).

Po rozpadu Rakouska-Uherska byla dne 28. října 1918 vyhlášena nezávislá Československá republika. Československo v období první republiky zaznamenalo mnoho velkých rozvojových plánů na rozvoj urbanizace ve městech. Vznikem Baťových závodů se ze Zlína stala průmyslová aglomerace. Plány však byly přerušeny první světovou válkou - hospodářství bylo rozvráceno, průmyslová výroba se podřídila militaristickým potřebám, čímž se celkově téměř zastavila, zemědělská výroba klesla radikálně pod předválečnou úroveň (Historická statistická ročenka ČSSR, 1985, str. 823-824). Po vzniku Československa byla taktéž vyhlášena první pozemková reforma vydáním tzv. záborového zákona, kdy došlo ke konfiskaci velkých zemědělských majetků a k jejich rozdělení mezi drobné zemědělce.

Po druhé světové válce nebyla města a vesnice na území Čech téměř vůbec poznamenána válkou, na rozdíl od jiných střeoevropských měst. V pohraničních oblastech probíhal proces tzv. dosídlení, kdy zejména mladí lidé či mladé rodiny s dětmi opouštěli sídla ve vnitrozemí a stěhovali se do pohraničních sídel, opuštěných německými obyvateli. Tím však zároveň docházelo k úpadku řady obcí ve vnitrozemí (Kadeřábková, 1998, str. 16). Vlna přidělů a konfiskace zemědělského majetku, lesních pozemků a budov se řídila Benešovými dekrety a správcem konfiskovaného majetku se stal Národní pozemkový fond (NPF) při Ministerstvu zemědělství (Vlasák, 2007, str. 32-34).

Mezi lety 1960-1989 docházelo v Československé socialistické republice z důvodu nejčastěji nedobrovolné integrace obcí k nárůstu sídel v rámci jedné obce, a to prostřednictvím slučování velkého množství původně samostatných vesnic (Vajdová, 2006, str. 16). Tento uplatňovaný princip, zavedený v roce 1971, se nazýval princip střediskové soustavy osídlení. Měl poskytnout obyvatelům vesnických obcí srovnatelné šance na služby jako v městských oblastech a tím zlepšit životní podmínky na venkově. Důsledkem sídelní politiky byla podpora regionů a měst s těžkým průmyslem a těžbou surovin (Ostravsko, Kladensko), kde bylo soustředováno obyvatelstvo, i přes nízkou kvalitu životního prostředí. Sociální výstavba se vyznačovala tzv. komplexní bytovou výstavbou - KBV - budováním nových sídlišť na „zelené louce“ (Kadeřábková, 1998, str. 16).

Jak uvádí Lacina (2005), násilné slučování obcí v 70. a 80. letech mělo v roce 1989 za následek snížení počtu municipalit na 4 104 obcí. Například v roce 1947 jich bylo 11 695 (Lacina, 2005, str. 7) - viz tabulka.

Tabulka 1: Administrativní rozdělení státu a počet obyvatel v ČSR

Počet	1930	1947	1950	1961	1970	1980
obyvatel	10 674 386	8 762 361	8 896 133	9 571 531	9 807 697	10 291 927
krajů			14	8	8	8
okresů	329	331	180	75	75	75
obcí	11 768	11 695	11 459	8 726	7 511	4 778

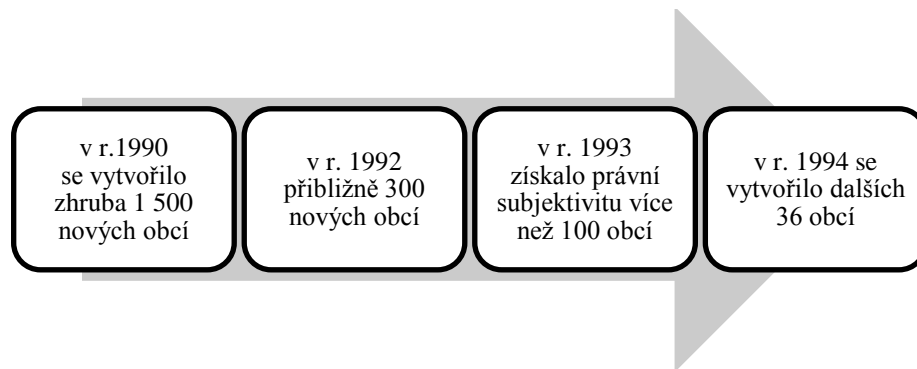
Zdroj: Historická statistická ročenka ČSSR, 1985

3.2 Proces rozpadu obcí po roce 1989

Po roce 1989, z velké části jako reakce na dřívější slučování, proběhla v České republice politická změna, jejíž součástí byla reforma územní veřejné správy a přechod k demokratickému režimu. Značná část velkých obcí, vytvořených během komunistického režimu, se rozpadla a jejich části se znovu osamostatnily, čímž došlo k opětovnému sblížení územně-správní a sídelní struktury republiky. Touto reformou bylo v roce 1990 ustanoveno obecní zřízení se zárukou samosprávy, a to obci jako autonomní administrativní jednotce. To mělo za důsledek okamžitý proces rozpadu obcí na menší administrativní jednotky (Vajdová, 2007, str. 1-27).

Jak uvádí Lacina (2005), počet obcí České republiky se zvýšil celkem o 50,9 %:

Graf 1: Vývoj počtu obcí po r. 1990

Zdroj: Lacina, 2005, str. 7, vlastní zpracování

Znovu získaná samostatnost však mohla ohrozit fungování celé místní samosprávy. Jak píše Vajdová (2006), vznik 2 000 převážně malých obcí s sebou přinesl řadu problémů. Velmi malé obce často nemají dostatečné ekonomické, organizační a lidské zdroje, které jsou nezbytné ke vzniku nových projektů a zabezpečování vyhovujících služeb občanům.

Proces segregace a osamostatňování obcí trval až do roku 2001. Od té doby již k rozpadu obcí nedocházelo, následkem zavedení současných podmínek a kritérií oddělení částí obcí, obsažených v Zákoně č. 128/2000 Sb. O obecním zřízení (dále uváděný pouze jako zákon), který uvádí, že:

- dvě nebo více obcí, které spolu sousedí, se mohou na základě dohody sloučit;
- nová obec může vzniknout oddělením části obce, která musí mít samostatné katastrální území sousedící nejméně s dvěma obcemi a tvořící souvislý územní celek a po oddělení bude mít každá obec alespoň 1 000 občanů.

Souhlas o samotném oddělení poté schvaluje místní referendum. Konečný souhlas dává krajský úřad. Kdyby takováto omezení obsahoval i původní zákon³, téměř žádné nové obce by po roce 1989 nevznikly (Vajdová, 2006, str. 25-37).

3.3 Proces „dobrovolného sdružování“ obcí

K výše zmíněnému procesu rozpadu obcí po roce 1990 zároveň probíhal i doplňkový proces, iniciovaný ze strany samotných obcí, označovaný jako „dobrovolné sdružování obcí“. Začalo docházet k pozvolnému a postupnému sdružování samosprávných jednotek do uskupení, která spolu navzájem spolupracovala na sektorové i teritoriální bázi⁴. Nejen ústřední orgány státní správy, ale též samotné obce začaly pocítovat ekonomické limity a rozvojové problémy, spojené s malým počtem obyvatel.

Zákon poskytoval možnost dobrovolné strukturální integrace obcí jejich sloučením do tzv. účelových regionů. Sdružení mívala území v jednom okrese, či hranice okresů překračovala (Vajdová, 2006, str. 45). Jejich znakem je podpora spolupráce, hledání koordinovaného přístupu při řešení společných problémů, ochrana společných zájmů při dosahování společných cílů apod. V současnosti rozlišujeme dva typy dobrovolných sdružení obcí - mikroregiony a euroregiony (Kadeřábková, 2008, str. 54-55).

³ Zákon č. 367/1990 Sb.

⁴Např. Mikroregion Křivoklátsko nebo Sdružení měst s historickým centrem.

3.4 Současná situace

K 1. 1. 2014 bylo v České republice evidováno 6 253 samosprávných obcí. Po předchozím nedobrovolném slučování obcí do roku 1989, jak je patrné z tabulky, po roce 1990 počet obcí v České republice pozvolna roste. Z celkového počtu obcí má téměř 80 % méně než 1000 obyvatel a současná sídelní struktura České republiky je specifická velkým množstvím venkovských obcí a malých a středně velkých měst.

Tabulka 2: Vývoj počtu obcí od r. 1990 do r. 2013

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	2000	2005	2009	2013
Počet obcí	4 100	5 768	6 097	6 196	6 230	6 251	6 248	6 248	6 253

Zdroj: Malý lexikon obcí, 2014

Od 1. 1. 2003 se obce České republiky člení podle rozsahu přeneseného výkonu státní správy na obce s rozšířenou působností, obce s pověřeným obecním úřadem a obce se základním rozsahem přenesené působnosti. (Portál územního plánování, 2015). Dle soustavy NUTS je Česká republika členěna na 8 regionů NUTS 2 a na 14 samosprávných celků - krajů na úrovni NUTS 3. Tyto celky byly vymezeny především z hlediska historického vývoje správního členění území České republiky a mají z hlediska přírodních či ekonomických podmínek v podstatě velmi podobný charakter (Program rozvoje venkova, 2014).

4 VÝKON A PŮSOBNOST VEŘEJNÉ SPRÁVY NA NAŠEM ÚZEMÍ

Veřejnou správu lze obecně definovat jako správu věcí veřejných ve veřejném zájmu. Jak píše Balík (2009): „*Jakákoliv veřejná moc, vykonávaná mimo moc zákonodárnou či soudní, je prováděna jako tzv. veřejná správa*“ (Balík, 2009, str. 11). Jedná se především o správu území (státu, kraje, obce), veřejných záležitostí, správu financí, objektů a zařízení, přírodních zdrojů atd. (Vondrová, 2011, str. 10). Úlohu a poslání veřejné správy charakterizuje ve své knize Strecková (2003), jako „*takové organizované uspořádání společnosti, které vytváří předpoklady pro uspokojování všech potřeb občanů*“ (Strecková, 2003, str. 6).

4.1 Způsoby výkonu veřejné správy

Jak uvádí Vondrová (2011), v tradičním pojetí se decentralizací rozumí přenechání části výkonu veřejné správy samostatným subjektům, odlišným od státu. V centralizovaném systému představuje subjekt stát a jeho orgány (Vondrová, 2011, str. 10).

4.1.1. Centralizovaná státní správa

V centralizované státní správě je jediným normativním právním zdrojem centrální státní zákonodárná moc. Státní správa je prováděna ústředními orgány spolu s koncentrovanými a dekoncentrovanými státními orgány.

4.1.2. Decentralizovaná státní správa

Při decentralizované státní správě je tvorba prvotních právních norem v rukou státu, který ponechává pod svým dohledem výkon části státní správy veřejným korporacím (obcím a krajům). Decentralizace se uplatňuje ve všech demokratických státech.

4.2 Stručný vývoj místní normotvorby na českém území

Reformy veřejné správy v širším slova smyslu podle Matuly (2007) znamenají: „*Proces přizpůsobování správy požadavkům, které na ni společnost klade*“ (Matula, 2007, str. 9).

4.2.1. Období monarchie

Počátky moderní správy organizace lze sledovat až do dob habsburské monarchie. Bylo zapotřebí takových orgánů, které by byly schopny provádět absolutistickým státem stanovované reformy. V této době existoval rámcový říšský zákon o obcích, který byl na Moravě, ve Slezsku a v Čechách prováděn jednotlivými zemskými zákony⁵. Tento samosprávný trialismus přetrval de iure až do vzniku národních výborů po 2. světové válce (Koudelka, 2000, str. 30-31).

Rozhodujícím pro vývoj rakouské státní správy se stal rok 1848. Bylo zřízeno Ministerstvo vnitra, od správy se oddělilo soudnictví a roku 1849 začaly za administrativní jednotky platit země, kraje a okresy. Podle tzv. Stadionova obecného zřízení byla stanovena zásada, kdy základem svobodného státu je svobodná obec (Pospíšil, 1993, str. 28-35).

Zákonem po roce 1868 byly Čechy, Morava a Slezsko rozděleny na okresní hejtmanství, která byla velmi rozsáhlá. Obce byly nejnižšími správními útvary, v čele s obecním zastupitelstvem. Obstarávaly jak přenesenou, tak přirozenou působnost. Středním stupněm byly okresy, v sídlech s okresními zastupitelstvy. Tato podoba organizace samosprávy v podstatě přetrvala až do vzniku Československé republiky. Po vyhlášení samostatného československého státu v r. 1918 byl prostřednictvím tzv. recepční normy zajištěn prozatímní bezporuchový chod veřejné správy, kdy, jak píše Pospíšil (2002): „*Veškeré úřady samosprávné, státní a obecní jsou podřízeny Národnímu výboru a prozatím úřadují a jednají dle dosavadních platných zákonných*

⁵ Obecní zřízení z 5. 3. 1862 č. 18/1862 ř. z. Řád obecní Markrabství moravského z 15. 3. 1864 č. 4/1864 z. z. m. Řád obecní Vévodství slezského z 15. 11. 1863 č. 17/1863 z. z. s. Obecní zřízení Království Českého z 16. 4. 1864 č. 7/1864 z. z. č.

nařízení“. Státní správa Československé republiky byla tedy převzatá z Rakousko-Uherské monarchie (Pospíšil, 2002, str. 16-17).

4.2.2. Územní samospráva v letech 1918-1945

V roce 1919 došlo v českých zemích k první významnější reformě, která vedla k určité demokratizaci obecné samosprávy. Novela k obecnímu zřízení⁶ rozeznávala tyto řádné orgány obcí: obecní zastupitelstvo místo dřívějšího obecního výboru, obecní radu místo obecního představenstva, starostu a komise. Jako pokus o reformu státní správy České republiky měl v roce 1920 sloužit tzv. župní zákon. Župní svazy se realizovaly v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, ale župní zřízení se realizovalo pouze na Slovensku a vedlo k ještě větší roztržitosti veřejné správy. Definitivní systém veřejné správy, který přetrval až do druhé světové války, byl ukotven tzv. organizačním zákonem⁷ (Pospíšil, 1993, str. 28-35).

4.2.3. Národní výbory v letech 1945-1989

Veřejná správa se na českém území v letech 1945-1948 prováděla prostřednictvím revoluční soustavy národních výborů na místní, okresní a zemské úrovni. Obec jako právnická osoba nebyla nikdy zákonem zrušena. Nejdůležitější součástí výborů bylo plénum složené z poslanců (Koudelka, 2000, str. 35).

Po roce 1948 proběhlo prostřednictvím nové Ústavy⁸ zrušení zemí a zavedení krajského zřízení⁹. Československá socialistická republika měla 19 krajů a 270 okresů a kompetence národních výborů dále rostly¹⁰ (Koudelka, 2000, str. 34-37).

⁶ Zákon č. 76/1919 Sb.

⁷ Zákon č. 125/1927 Sb. o organizaci politické správy, potvrzoval existenci samosprávných zemí, v čele se zemským zastupitelstvem a zemský prezidentem

⁸ Ústava č. 150/1948 Sb. v § 90 odst. 3

⁹ Zákon č. 28/1948 Sb.

¹⁰ Čl. 94 ústavního zákona č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, § 12 odst. č. 65/1960 Sb., o národních výborech

S rokem 1968 přišly reformní koncepce, jejichž hlavními otázkami byly vztahy českého a slovenského národa, tzv. federalizace ČSSR. V 80. letech vznikly střediskové obce a došlo ke zřízení místních národních výborů s rozšířenou působností i pro další obce. Probíhala integrace malých obcí do větších celků. Po roce 1989 byl systém národních výborů zrušen a bylo obnoveno obecní zřízení (Pospíšil, 2002, str. 61).

4.2.4. Vývoj veřejné správy po roce 1989

Od roku 1989 prošla Česká republika z komunistického režimu demokratickou transformací a následně reformou veřejné správy. V roce 1990 byla zákonem obnovena samospráva obcí. Obce získaly majetek a možnost ovlivňovat rozvoj území. Transformace základních systémových změn probíhala zhruba v letech 1989-1993. Cílem bylo vytvoření dlouhodobého prostředí veřejné správy, které by bylo srovnatelné s prostředím v ostatních vyspělých západoevropských státech prostřednictvím demokracie, právního státu, správní kultury a etiky (Matula, 2007, str. 9-11). Základ reformy veřejné správy v České republice byl položen 1. 1. 1993 Ústavou České republiky, která určila, že se Česká republika dělí na obce a kraje (Grospič, 2003, str. 53). K 1. 1. 2001, v rámci 1. fáze reformy územní veřejné správy, zahájilo svou činnost 14 nově vzniklých krajů. Byl přijat spojený (smíšený) model veřejné správy. V rámci 2. fáze reformy bylo cílem nové uspořádání státní správy na mikroregionální úrovni. Na to byly k 31. 12. 2002 v souladu s novým zákonem¹¹ po 150 letech zrušeny okresní úřady a řada jejich kompetencí a působnosti byla přenesena převážně na obce s rozšířenou působností, dále na krajské a další správní úřady. Tento krok měl vést k lepší dostupnosti veřejné správy směrem k občanům (Grospič, 2003, str. 14-16).

Jak však vyplynulo z šetření se zástupci jednotlivých obcí v SO ORP Znojmo, nejen ti zástupci, kteří okresní úřady zažili, je do dnešní doby označují za „ideální stav“. Jejich zrušení považují za největší chybu a nevýhody pocítují jak v rámci svých územních celků, tak z hlediska krajských úředníků, kteří jsou nyní veškerou agendou

¹¹ č. 147/2000 Sb. O okresních úřadech

nadmíru zahlceni. K obcím mají daleko a o situaci, která v nich panuje, nemají takový přehled a historickou vazbu, jako ji měly okresní úřady.

4.3 Působnost veřejné správy

Působnost je právně vymezený okruh společenských vztahů, v nichž územní celek realizuje svoji pravomoc. Veřejná správa může být vykonávaná buď v samostatné, nebo přenesené působnosti (Vajdová, 2006, str. 10).

Stát, který je nositelem veškeré veřejné moci, může rozhodnout o přenechání části moci jiným subjektům nestátního charakteru. Územní samospráva se tedy podílí na té části veřejné moci, která zbývá mimo moc státní. Veřejná moc je státem poskytnuta v příslušném rozsahu a je nestátním subjektům (obcím, krajům, svazkům aj.) svěřena k hospodaření ve veřejnoprávních záležitostech. Současná veřejná správa je vázaná právem a dělí se na státní správu a samosprávu (Balík, 2009, str. 11-12).

4.3.1. Samostatná působnost obcí

Balík (2009) definuje pojem územní samospráva v českém prostředí jako „*oprávnění obce obstarávat určitý, právem vymezený okruh svých záležitostí (protipožární ochrana, bezpečnost v obci apod.) samostatně a relativně nezávisle na státu, jehož je však zároveň neoddělitelnou součástí*“. Rozhodovací pravomoc náleží zastupitelstvu samosprávného orgánu (Balík, 2009, str. 11).

Samospráva má vlastní výkon veřejné správy, je podřízena zákonu a suverénní moc má stát. Je významným prvkem moderního demokratického státu, jelikož v rámci teorie dělby moci omezuje v rozhodování centrální moc státu (Koudelka, 2000, str. 13-16). Toto omezení tedy zaručuje obcím ochranu demokracie před nárůstem absolutní státní moci. Do samostatné působnosti obce ze zákona patří zejména:

- hospodaření obce;
- program rozvoje územního obvodu obce;
- územní plán obce a regulační plán;
- rozpočet a závěrečný účet obce;
- spolupráce s jinými obcemi (Koudelka, 2000, str. 59-63).

Obec tyto záležitosti vykonává vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost. K plnění úkolů na úseku samostatné působnosti obce vydávají obecně závazné vyhlášky (Lacina, 2005, str. 8-9).

4.3.2. Přenesená působnost

Vondrová (2011) definuje přenesenou působnost jako „*plnění úkolů státní správy, které byly státem svěřeny samosprávným orgánům (krajům, obcím) a pro jejichž výkon je poskytován příspěvek ze státního rozpočtu*“ (Vondrová, 2011, str. 10).

Obce vykonávají v přenesené působnosti státní správu, a to v rozdílné míře. Zabezpečení výkonu přenesené působnosti je právem i povinností obce. Přenesenou působnost mohou sousední obce vykonávat v určitém rozsahu společně. Přenos může být jednosměrný - malá obec pověří větší, či dvojsměrný - obce si přenesenou působnost pro území svých obcí rozdělí (Koudelka, 2000, str. 64-68). Ustanovení ohledně samostatné působnosti je velmi široké. Z § 8 vyplývá, že pokud zvláštní zákon upravující působnost obcí nestanoví, zda se jedná o samostatnou či přenesenou působnost, platí, že jde vždy o činnost patřící do samostatné působnosti obcí (Lacina, 2005, str. 9).

5 OBCE V ČESKÉ REPUBLICCE

Jak uvádí Lacina (2005), podle zákona v sobě pojem „obec“ zahrnuje dvě základní složky jejího postavení. Obec je základní jednotkou územního členění státu a je samosprávným společenstvím občanů žijících na určitém vymezeném území.

Jak uvádí Koudelka (2000): „*Obec je veřejnoprávní územní korporace. Celé území státu je složeno z obcí*¹²“. Obcemi jsou ty územní samosprávné celky, které měly statut obce ke dni účinnosti Zákona o obcích č. 128/2000 Sb. a obce dále zřízené podle tohoto zákona. Charakteristickými znaky obce je územní základ obce - obec má vlastní území, personální základ obce - obyvatelstvo obce, právní základ obce - obec vystupuje

¹² S výjimkou vojenských újezdů podle zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany. Momentálně 2 vojenské újezdy na Moravě a 3 v Čechách.

v právních vztazích svým jménem, má právní subjektivitu a ekonomický základ obce - obec má vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu (Koudelka, 2000, str. 41-53).

5.1 Členění obcí podle rozsahu výkonu státní správy

Od 1. 1. 2003 se obce České republiky člení podle rozsahu přeneseného výkonu státní správy na obce:

- s rozšířenou působností (205 obcí), které mají největší díl výkonu státní správy;
- s pověřeným obecním úřadem (388 obcí);
- se základním rozsahem přenesené působnosti (6 253 obcí)¹³.

5.1.1. Obecní úřad obce s rozšířenou působností (ORP) - obce III. typu

Vedle přenesené působnosti základního rozsahu a přenesené působnosti pověřených obecních úřadů vykonává obec s rozšířenou působností další přenesenou působnost, určenou prováděcím předpisem (vydávání cestovních a osobních dokladů, řidičských průkazů apod.)

5.1.2. Pověřený obecní úřad (POÚ) - obce II. typu

Vedle přenesené působnosti základního rozsahu vykonává obec s POÚ ve svém správním obvodu další přenesenou působnost pro více obcí v rozsahu stanoveném zákonem ve správních obvodech nařízených vládou (matriční odbor a stavební úřad).

5.1.3. Obec se základním rozsahem výkonu státní správy

Obec, jako základní územní jednotka, spravuje své záležitosti samostatně, v rozsahu daném zákonem. Povinnosti může obec ukládat prostřednictvím obecně závazných vyhlášek.

¹³ Údaje k 1. 1. 2013.

5.1.4. Praha

Hlavní město Prahu upravuje zvláštní zákon, podle kterého má zvláštní postavení. Praha je současně hlavním městem České republiky, statutárním městem a zároveň krajem. Řídí se podle zákona o hlavním městě Praze¹⁴ (Portál územního plánování, 2015).

5.2 Kategorizace obcí

V České republice rozeznáváme několik typů obcí:

- město - taková obec, která má alespoň 3 000 obyvatel a pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny;
- statutární město - je město se zvláštním významem - Česká republika má celkem 26 statutárních měst včetně Prahy;
- městys - historická kategorie obcí mezi městem a vesnicí - pokud obec městysem dodnes není, již se jím žádná nová obec nemůže stát;
- vesnice - je zpravidla zemědělsky zaměřená menší obec.

5.3 Orgány obce a správce obce

Každá veřejná korporace navenek jedná prostřednictvím svých orgánů, a to fyzických osob. V Ústavě České republiky je zakotveno jako správce obce zastupitelstvo. Další orgány obce již nemají ústavní základ, a jsou obsaženy pouze v zákoně (Koudelka, 2000, str. 77).

5.3.1. Zastupitelstvo obce a Rada obce

Zastupitelstvo obce představuje jediný orgán obce, který je ústavně zakotven. Počet členů zastupitelstva se odvíjí od velikostní kategorie obce a je dán zákonem (Mates, 2001, str. 183). Zastupitelstvo, jako vrcholný orgán obce, rozhoduje o věcech patřících do samostatné působnosti. Ve výkonu přenesené působnosti pouze schvaluje územně plánovací dokumenty. Jako kontrolní orgány může zastupitelstvo zřídit výbory (Balík, 2009, str. 67-70).

¹⁴ č. 131/2000

Rada obce je výkonným orgánem obce v rámci samostatné působnosti a nezřizuje se v případech, kdy má zastupitelstvo obce méně než 15 členů. Za svou činnost odpovídá zastupitelstvu. Členy rady jsou starosta, místostarosta a další členové volení ze zastupitelstva obce (Holeček, 2009, str. 14).

5.3.2. Starosta a místostarosta obce

Starosta zastupuje obec navenek, je volený do své funkce zastupitelstvem, kterému je taktéž za svůj výkon odpovědný (Holeček, 2009, str. 14). Ačkoliv je starosta nejviditelnějším orgánem obce, sám o sobě představuje orgán spíše bez pravomocí. Vykonává pouze ty úkony, které byly radou či zastupitelstvem obce schváleny. Zastupitelstvo zvolí jako zástupce starosty jednoho nebo více místostarostů, na které mohou být některé úkoly delegovány (Balík, 2008, str. 74-75).

5.3.3. Obecní úřad a tajemník obecního úřadu

Obecní úřad je složen ze starosty, místostarosty a zaměstnanců obce, zapojených do obecního úřadu. Obecní úřad v rámci samostatné působnosti plní úlohy stanovené zastupitelstvem obce nebo radou obce. Dále napomáhá v činnosti výborů a komisí. V rámci přenesené působnosti vykonává státní správu (Holeček, 2009, str. 14).

Funkce tajemníka se povinně zřizuje v obcích s pověřeným obecním úřadem a obcích s rozšířenou působností. Tajemník provádí výkon přenesené působnosti těch záležitostí, které nejsou svěřeny radě obce (platy zaměstnanců apod.).

5.3.4. Zvláštní orgány obce - výbory, komise, správce obce

Výbory vznikají na základě rozhodnutí zastupitelstva, jako jeho kontrolní a iniciativní orgány. Zastupitelstvo je povinno zřídit dva typy výborů - kontrolní a finanční. Výbory plní úlohy stanovené zastupitelstvem, kterému za svou činnost odpovídají. Předsedou výboru je vždy zastupitel. Komise si za kontrolní a iniciativní orgán volí rada (Balík, 2009, str. 77-79).

Správce obce není orgánem obce, ale v určitém období přebírá působnost hlavních orgánů - zastupitelstva, rady i starosty obce. Koudelka (2000) uvádí příklady situací, kdy je správce obce jmenován. A to, pokud se v obci neuskutečnily vyhlášené

volby, pokud došlo k rozpuštění zastupitelstva, pokud po dobu 6 měsíců nebyla obsazena funkce starosty a pokud došlo ke sloučení či oddělení části obce. Činnost správce obce končí dnem, kdy proběhne zasedání vzniklého zastupitelstva (Koudelka, 2000, str. 119).

6 ROZVOJ VENKOVSKÉHO PROSTORU A JEHO OŽIVENÍ

Venkov, jak ho popisuje Binek (2009), je „*specifickým prostředím, které ovlivňuje charakter celé České republiky*“. Jeho specifické rysy se utvářely dlouhodobě a vlivem mnoha faktorů. Taktéž principy a přístupy k jeho rozvoji by měly tyto sociální, ekonomické, environmentální a kulturní aspekty respektovat (Binek, 2007, str. 11). Za venkovy s výraznou identitou jsou v rámci České republiky vnímány např. jižní Morava a vinařství, jižní Čechy, kopcovité Valašsko, či rovinatá Haná (Binek, 2009, str. 21).

6.1 Regionální politika státu

V rámci regionálního rozvoje představuje regionální politika podle Vanhovea a Klaassena in Lacina (2005): „*Všechny veřejné zásahy vedoucí ke zlepšení geografického rozdělení ekonomických činností ve smyslu dosažení dvou cílů: ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických aktivit*“.

Regionální politika se v Evropě začala uplatňovat ve 30. letech 20. století, v reakci na hospodářskou krizi. V současné době je regionální politika v členských zemích Evropské unie výrazně ovlivňována společnou regionální politikou EU a nástroje národních regionálních politik se stávají součástí opatření programových dokumentů, financovaných ze strukturálních fondů.

Na našem území je možné charakterizovat regionální politiku jako koncepční a výkonnou činnost státu a jeho regionálních správních orgánů. Na základě tzv. kompetenčního zákona¹⁵ byla její koordinace svěřena Ministerstvu pro místní rozvoj. Cíle regionální politiky představují snižování rozdílů mezi úrovněmi regionů, zajištění

¹⁵č. 272/1996 Sb.

jejich harmonického a vyváženého rozvoje, garantování jednotlivým regionům stejných šancí a možností rozvoje, tak, aby byl zároveň plně využit jejich demografický, hospodářský a přírodní potenciál.

Regionální politiku provádí stát v podstatě na dvou klíčových úrovních. V rovině státu jako celku - prostřednictvím orgánů státní správy, soustředěnou na regiony a v rovině samotného regionu - kraje - prostřednictvím orgánů regionální samosprávy - v této formě je pro rozvoj velmi důležitá vzájemná spolupráce (Lacina, 2005, str. 60).

Binek (2009) uvádí tři přístupy regionální politiky dle E. Lauschmanna, které lze při rozvoji venkova využít. Základní koncept rozvoje venkova představuje stabilizačně orientovaná politika, jejímž cílem je dosažení vyvážené hospodářské struktury v jednotlivých regionech. Infrastrukturně orientovaná politika může být velkým přínosem pro odloučené regiony od rozvojových center a jejím cílem je co nejvíce rovnoměrné vybavení regionů infrastrukturou. Efekty růstově orientované regionální politiky jsou obvykle nevyrovnané a jejím cílem je optimální rozdělení výrobních faktorů v prostoru. Venkovská území jsou různě vzdálená od rozvojových center a mají různé rozvojové impulzy a příležitosti (Binek, 2009, str. 26-27).

Přístup regionální politiky pracuje s komplexnější definicí venkova a pro řešení problematiky hledá univerzální přístup. Rurální politika se zabývá dekompozicí řešeného území na jeho hodnoty a znaky, řešené prostřednictvím synergického souboru nástrojů. V období 2007-2013 byl realizován Program rozvoje venkova České republiky¹⁶, v němž je rurální politika formulována jako „*soubor opatření, vedoucích ke zkvalitnění života na venkově a diverzifikaci hospodářství, na základě konkurenceschopnosti zemědělství, potravinářství, lesnictví s důrazem na zvýšení biologické rozmanitosti a ochrany přírodních zdrojů (zejména vody a půdy)*“. (Vývoj a reformy SZP EU, 2014).

Rozvoj venkovských obcí v kontextu regionálního rozvoje se zaměřuje na udržitelnost osídlení, zaměstnanost apod., je však omezen řadou lokalizačních faktorů (dopravní dostupnost, bydlení, pracovní příležitosti aj.), nebo uchováním, oživením

¹⁶Realizován z nově vytvořeného Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova EAFRD

a následným rozvojem tradičních venkovských aktivit - rybolov, tradice apod. (Bínek, 2009, str. 27-28).

6.2 Význam a vymezení venkova

Jak píše Bínek (2009): „*Venkovský prostor, zjednodušeně označovaný jako venkov, je územím tvořeným mozaikou sídel a krajiny mezi nimi. Trvale obydlenou část Země tvoří města (urbánní krajina), venkov (rurální krajina) a divočina („wilderness“)*“. Vzhledem k tomu, že divočina se na našem území nenachází, tak lze v nejširším pojetí za venkov označit vše, co není městem. Venkovský prostor zahrnuje venkovské obce i malá města, tvořící jeden funkční celek. Konkrétní určení hranice města je obtížné, neboť charakteristiky městského a venkovského prostoru se neustále prolínají, čímž vznikají přechodné oblasti.

Jako hlavní funkce venkova lze uvést funkci produkční - tradičně spojenou s produkcí potravin, zemědělstvím a lesnictvím, v současnosti nahrazenou převážně funkcí rezidenční-obytnou, nebo rekreační a relaxační, či kombinací obou (Bínek, 2009, str. 12-15).

V moderní době, ve druhé polovině 19. století a první polovině 20. století, se podíl městského obyvatelstva zvyšoval. Život ve velkých městech představoval podmínku pro vyšší životní úroveň, ukázkou bohatství a moci. V současné postindustriální společnosti představuje znak bohatství, vlivu a vyšší životní úrovně odcházení obyvatel z měst do „venkovského“ prostředí, označovaného jako tzv. nový venkov, který není shodný s „tradičním“ venkovem. Život ve městech přestává být atraktivní, jelikož jeho negativní součástí je znečištěné životní prostředí, dopravní zatížení, zastavění volného prostoru apod.

Jako se mění sídelní preference lidí při volbě místa bydliště, tak se mění lokalizační strategie firem. Z hlediska nákladů i pracovní síly se jeví jako nejvhodnější lokalizace firmy mimo vlastní města, do oblastí dobře napojených na telekomunikační infrastrukturu a dopravu. Rozdíl ve způsobu života, který v minulosti existoval mezi městy a venkovem, je v současné společnosti nahrazován rozdílem mezi metropolitními oblastmi - kterými jsou jak města, tak venkov - a jejich komunikačními spojnicemi na

jedné straně a ostatním, nemetropolitním územím na straně druhé (Bínek, 2007, str. 16-18).

Definice, vytvořená OECD, používá jako jediné kritérium k vymezení venkova hustotu zalidnění. Není však v jednotlivých státech srovnatelná. Na místní úrovni označuje jako venkovské ty obce, jejichž hustota zalidnění je nižší než 150 obyvatel/km². Dále rozlišuje tři podkategorie:

- převážně venkovské oblasti, kde > 50 % populace žije na venkově (Vysočina);
- významně venkovské oblasti, kde 15-50 % populace žije na venkově (celé území s výjimkou Prahy);
- převážně městské oblasti, kde < 15 % populace žije na venkově (Praha).

Dle Eurostatu je vymezení venkova založeno podobně, na hustotě obyvatelstva. K vymezení venkova v České republice byla hraniční hodnota hustoty zalidnění snížena na 100 obyvatel/km² a v tradičním českém pojetí se za venkovské označují obce do 2 000 obyvatel. Dále se pracuje s rozlišením venkovského prostoru České republiky na příměstský, mezilehlý a odlehlý (Program rozvoje venkova na období 2014-2020, 2015).

6.3 Rozvoj venkova

Rozvoj v obecné rovině označuje Bínek (2007) za „*proces pozitivních změn, které vedou ke zlepšení kvantitativních a zejména kvalitativních charakteristik určité oblasti*“. Realizace rozvojových projektů by měla vést ke zlepšení řady souvisejících oblastí - měla by mít takzvaný synergický efekt. Například délka vybudovaných komunikací by měla vést ke zlepšení dopravní dostupnosti, zrychlení dopravy, usnadnění dojíždění, zkvalitnění podmínek pro rozvoj cestovního ruchu, snížení nezaměstnanosti apod.

K oživení venkova lze přistupovat nejrůznějšími cestami. Jako vhodný metodologický základ se jeví SWOT analýza, která jednotlivé charakteristiky přehledně shrnuje a lze díky ní předpokládat pokles intenzity slabých stránek s rozvíjením silných stránek (Bínek, 2007, str. 75-84). Podstatu oživení venkovského prostoru lze tedy shledávat především v oživení venkovských obcí, které se podílejí na formování prostředí a krajinné sféry.

Rozvoj, stagnace nebo úpadek venkovských obcí závisí jak na vnitřních-endogenních aktivitách, lokalizovaných přímo v oblasti, tak na vnějších -exogenních faktorech (ovlivňování venkovského prostoru přilehlými městy). Obě skupiny cest k oživení venkova jsou provázané. Vnitřní nástroje jsou založené na vnitřním potenciálu venkovské oblasti, zatímco uplatňování vnějších nástrojů je dlouhodobý proces, vyžadující širokou spolupráci a politický souhlas (Binek, 2009, str. 90).

6.3.1. Vnitřní nástroje k oživení venkovského prostředí

Vnitřní nástroje musí být užívány společně a co nejvíce provázaně, aby mohlo dojít k vytvoření synergických efektů, a jsou závislé na aktivitě stávajících uživatelů venkova a specifické situaci venkovských obcí.

a) Rozvojové a plánovací dokumenty

Díky územně-plánovací dokumentaci a strategickým dokumentům mohou být stanoveny rozvojové priority a hospodárné využívání finančních zdrojů. Rozvojová dokumentace by měla obsahovat objektivní analýzu stavu obce a identifikaci bariér a příležitostí - rozvojových potenciálů obce.

Jak ukázalo šetření se starosty ve vybraném SO ORP Znojmo, až na jednu obec měli všichni zástupci zhotoveny strategické plány rozvoje a územní plány. 11 z 15 zástupců odpovědělo, že se jim projekty, zahrnuté do strategických plánů, daří realizovat.

b) Spolupráce

V rámci větších rozvojových projektů obce využívají meziobecní spolupráci ve formě svazků obcí, které však stále mají značně nevyužitý potenciál. Komplex vzájemných vztahů mezi městem a okolními obcemi, které jsou na sobě vzájemně závislé, výrazně přispívá k oživení venkova.

c) Komplexní pozemkové úpravy, KPÚ

V komplexních pozemkových úpravách spatřuje Binek (2008) významný, avšak opomíjený, rozvojový nástroj. KPÚ přispívají k oživení venkova v několika rovinách. Vedou k lepší ochraně a tvorbě krajiny, umožňují realizovat protierozní

a vodohospodářská opatření. Vyjasňují vlastnické vztahy, umožňují rozvoj podnikatelských aktivit v obci apod.

d) Podpora podnikání

V oblasti podpory podnikání působí obec nepřímo na občany a podnikatelské subjekty, s cílem vytvořit pro ně v obci vhodný prostor pro vznik a rozvoj podnikání. Tím přispívá k vytvoření nových či udržení stávajících pracovních míst pro obyvatele.

6.3.2. Vnější nástroje k oživení venkovského prostředí

Vnější nástroje pro oživení venkovských oblastí jsou především takové faktory a nástroje, které ovlivňují rozvoj venkova, ale jednotliví aktéři je nemohou bezprostředně ovlivňovat. Je to například poloha obce, přírodní prostředí, legislativa, finanční výpomoc na podporu rozvojových a podnikatelských aktivit, podpora řízení rozvoje, dotačně podporované aktivity apod. (Binek, 2007, str. 88-93).

a) Společná zemědělská politika

Společná zemědělská politika, dále v textu jen SZP¹⁷, je nejstarší politikou Evropských společenství. Důležitost rozvoje venkova zdůraznila reforma v roce 1997 Agendou 2000 (Společná zemědělská politika po reformě, 2014).

Před vstupem do Evropské unie bylo možné čerpat finance na rozvoj venkova z programu SAPARD. Po vstupu do Evropské unie byl nahrazen OP Zemědělství (2004-2006). V programovém období 2007-2013 byl realizován Program rozvoje venkova ČR a byl financován z nového Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV). Program bude s menšími finančními prostředky realizovaný i v období 2014-2020.

b) Program rozvoje venkova na období 2014-2020

Program rozvoje venkova na období 2014-2020 připravilo Ministerstvo zemědělství na základě vládního usnesení¹⁸. Jeho účelem bylo stanovení strategií, priorit a opatření pro

¹⁷ Známa pod zkratkou CAP – Common Agricultural Policy.

¹⁸ č. 867 ze dne 28. listopadu 2012.

efektivní a účinné využívání prostředků z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova v České republice. Zrealizováním Programu rozvoje venkova dojde k přispění k naplnění cílů Společenské zemědělské politiky a Strategie Evropa 2020¹⁹.

Program byl zpracován v souladu s nařízením Evropského parlamentu (EP) a Rady č. 1305/2013 o podpoře pro rozvoj venkova z EZFRV a na jeho základě připravila Česká republika strategický dokument obsahující základní strategii, priority a opatření pro využívání Evropských strukturálních a investičních fondů s účelem dosahování cílů strategii Evropa 2020 - Dohodu o partnerství (Vývoj a reformy SZP EU, 2014).

Program rozvoje venkova vede prostřednictvím šesti priorit k rozvoji venkova:

- podpora předávání poznatků a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech;
- zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů;
- podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracovávání zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství;
- obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím;
- podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu;
- podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech.

Tyto priority se ve vazbě na tři cíle Společné zemědělské politiky soustředí na udržitelný rozvoj v sektoru zemědělství, potravinářství a lesnictví, jakož i na rozvoj venkova jako takového. Aktuální problém venkovských oblastí České republiky představuje zajištění pracovních příležitostí a následná stabilizace venkovského

¹⁹ strategie EU, s cílem nového růstu do roku 2020

obyvatelstva. Míra zaměstnanosti je na venkově nízká, ve značné míře závislá na malém a středním podnikání. Založení nebo rozvoj nezemědělských činností bude podporováno z více fondů, investiční či neinvestiční dotací z EZFRV, EFRR a ESF (Program rozvoje venkova, 2014).

V rámci čtvrté osy Programu - tzv. osy LEADER se rozvíjí funkční spolupráce mezi subjekty v území. Její přínos je v tom, že se snaží podporovat místní potřeby daného venkova a přispívat k rozvoji spolupráce místních aktérů.

Za klíčové znaky přístupu LEADER lze považovat strategie místního rozvoje podle jednotlivých oblastí, vypracování a provádění strategií „zdola nahoru“, partnerství veřejného a soukromého sektoru: místní akční skupiny, víceodvětvové akce, inovace, spolupráce a vytváření sítí (Binek, 2009, str. 50-51).

6.4 Aktéři rozvoje venkova

Na rozvoj venkova má v jednotlivých kompetencích vliv velký počet institucí. Do rozvoje území zasahují různě silné subjekty, které ovlivňují vývoj v různě širokém okolí.

Tabulka 3: Matice aktérů rozvoje venkova

		Sektor		
		Věřejný	Podnikatelský	Neziskový
Úroveň	Národní	Ministerstva	celostátní zájmová uskupení	spolky, svazy, sítě
	Krajská	kraj vysoké školy krajská informační střediska	podnikatelská sdružení	nezisková sdružení
	Lokální	obce - DSO, MAS, obcí zřizované organizace	podnikatelé, zemědělci	zájmová sdružení, spolky

Zdroj: Binek, Synergie ve venkovském prostoru, 2009

Aktéři rozvoje venkova mohou být v nejširším slova smyslu všichni jednotlivci a instituce, kteří svými aktivitami vstupují do venkovských událostí a kteří jsou jeho součástí. Významní aktéři obvykle nemají problém s nedostatkem lidských či finančních kapacit na podporu vlastního rozvoje. Ostatní subjekty, jako jsou malé obce, neziskové organizace, či drobní podnikatelé, jsou z pravidla limitováni v řadě oblastí a vzájemná spolupráce se tak pro ně stává klíčovou příležitostí pro zlepšení vlastní situace. Subjekty na lokální úrovni realizují své aktivity s přímým dopadem na dané území, čímž mohou přímo ovlivňovat jeho rozvoj. Obec může podporovat rozvoj podnikatelských aktivit, potřebných pro rozvoj regionu, může sdružovat prostředky se sousedními obcemi a dalšími právníckými osobami při zajišťování rozvojových programů, společným více obcím. I obcí zřizované organizace, jako např. školy, mají vliv na rozvoj venkova území (Binek, 2009, str. 41-42).

Aby bylo dosaženo synergického efektu - skutečnosti, že společně lze dosáhnout významnějšího cíle, než kdyby každý subjekt usiloval o dosažení cíle sám, se obce sdružují. Za základní a nejtypičtější druh spolupráce obcí je v České republice považován dobrovolný svazek obcí. Svazky obcí jsou pro většinu krajů hlavními partnery v území.

7 MEZIOBECNÍ SPOLUPRÁCE JAKO FAKTOR ROZVOJE VENKOVA

Jak uvádí Galvasová (2007): „*Spolupráce je významným vztahem ve všech oblastech lidské společnosti. Díky spolupráci lze snadněji a účinněji dosáhnout zamýšlených cílů, které by bez ní mnohdy nebylo možné realizovat*“. Současné pojetí regionální politiky pro harmonický rozvoj a snižování rozdílů mezi regiony zdůrazňuje fenomén spolupráce jako nutnou podmínku a důležitý faktor rozvoje daného prostoru. Z množství vztahů, do kterých vstupují představitelé obcí, jsou některé z nich výsledkem skutečné spolupráce a ještě méně z nich lze označit za faktor rozvoje. Obecně lze říci, že k územnímu rozvoji přispívá taková spolupráce, která je účelná, efektivní a má na socioekonomický rozvoj daného území pozitivní dopad (Galvasová, 2007, str. 11).

7.1 Význam a důvody spolupráce obcí

Na základě synergického efektu (zejména v oblasti úspor, vzájemné výpomoci či společného řešení konkrétního problému), zmiňovaného již dříve, spolu různé subjekty navazují spolupráci. Důležitým důvodem pro navazování meziobecní spolupráce je i předpoklad paretooptimálního výsledku - partnerské subjekty předpokládají, že prostřednictvím spolupráce si alespoň jeden z nich polepší (v praxi předpokládají všechny subjekty získání výhody), přičemž ostatní si nepohorší. Díky spolupráci funguje veřejná správa a je nezbytným prvkem i při rozvoji jednotlivých regionů. Jako hlavní motivy spolupráce Binek (2010) uvádí společné vize a cíle, sdílení zájmů, úspory v ekonomické a organizační oblasti a využívání synergického efektu (Binek, 2010, str. 36).

V praxi jsou realizovány různé druhy spolupráce. V této práci bude nejvíce pozornosti věnováno vzájemné meziobecní spolupráci, pro kterou stanovuje zákon základní rámeček (Galvasová, 2007, str. 14-15). K naplnění těchto záměrů mohou obce ze zákona (§ 46 odst. 2) uzavírat tyto typy spolupráce:

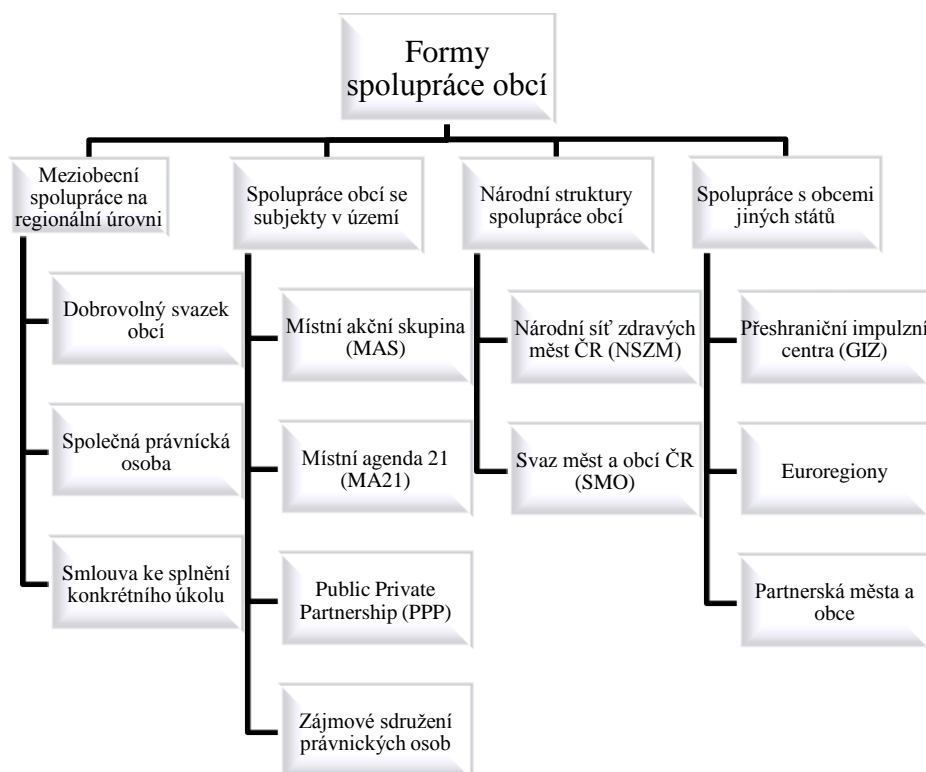
- na základě smlouvy o vytvoření dobrovolného svazku obcí;
- zakládáním právnických osob podle zvláštního zákona;
- na základě smlouvy uzavření ke splnění konkrétního úkolu.

7.2 Formy spolupráce

V posledních letech, se regionální spolupráce zaměřuje na rozvoj venkovských oblastí, rozvoj cestovního ruchu apod. Za tímto účelem jsou obcemi nejvíce využívány formy spolupráce: svazek obcí, místní akční skupina, organizace cestovního ruchu a partnerské město či obec.

Meziobecní spolupráce se realizuje širokou škálou forem, z nichž za nejvhodnější kombinaci považuje Binek (2010) členění spolupráce podle území a spolupracujících subjektů (Binek, 2010, str. 38-40).

Graf 1: Schéma členění způsobů a forem spolupráce

Zdroj: Galvasová, 2007, Spolupráce obcí

7.2.1. Meziobecní spolupráce na regionální úrovni

a) Dobrovolné svazky obcí

Původním účelem vzniku svazků obcí bylo vybudování určitého typu technické infrastruktury (plyn, vodovod, kanalizace apod.). Během budování těchto infrastruktur se v současnosti z původně jednorázové spolupráce vyvinula spolupráce ke všeobecnému rozvoji území. DSO obvykle vznikají pro územně ucelenou a hranicemi vymezenou oblast. Členy svazku mohou být pouze obce a spolupracovat spolu mohou pouze v činnostech samostatné působnosti. Podle struktury činností, které svazky vykonávají, lze rozlišit svazky monotematické - nejčastěji založeny za účelem vybudování či provozování technické infrastruktury nebo rozvoje cestovního ruchu, časově omezeny na dobu trvání daného projektu a komplexní - fungují za účelem celkového rozvoje svého území v různých oblastech; relativně trvalé, specificky se označují pojmem „mikroregiony“ (Binek, 2010, str. 40-42).

b) Společná právnícká osoba

Právníckou osobu mohou obce společně založit v případech, kdy společný úkol obcí vyžaduje stabilnější formu spolupráce (např. dopravní podniky, správy lesů, rybníků apod.). Každý ze zúčastněných subjektů má ve společnosti svůj podíl a z něj vyplývající práva a povinnosti.

c) Smlouva ke splnění konkrétního úkolu

Smlouva ke splnění konkrétního úkolu může být uzavřena na dobu určitou či neurčitou, pouze mezi dvěma nebo více obcemi, a to po schválení zastupitelstvy daných obcí. Předmětem je vždy konkrétní úkol, spadající do samostatné působnosti zúčastněných obcí, jehož plnění zpravidla přesahuje hranice obce (vybudování stavby ke společnému užívání, zajištění odvozu komunálního odpadu apod.), jehož splnění může mít význam i pro další obec či obce v okolí (Galvasová, 2007, str. 33).

7.2.2. Spolupráce obcí se subjekty v území

a) Místní akční skupiny

V Místních akčních skupinách mohou být sdruženy jak obce, tak celé svazky obcí. Cílem MAS je v rámci iniciativy LEADER rozvinout vnitřní potenciál venkovského území. Zřejmě největší výhodou MAS je možnost jejich financování z evropských prostředků v rámci Programu rozvoje venkova České republiky 2014-2020 (Bínek, 2010, str. 40). Tento důvod je výsledkem narůstajícího počtu MAS na našem území.

b) Místní agenda 21

Místní agenda 21 (MA21) je významný dokument, který aplikuje zásady globálního mezinárodního programu Agendy 21, o zásadách udržitelného rozvoje na místní úrovni. Vychází ze závěrů první konference OSN o životním prostředí (na Summitu Země v Riu de Janeiru v roce 1992). Lacina (2005) ji charakterizuje jako strategický a akční plán rozvoje určitého místa - obce, kraje, mikroregionu (Lacina, 2005, str. 45).

c) Partnerství veřejného a soukromého sektoru

Partnerství veřejného a soukromého sektoru (Public Private Partnership, PPP) je jednou z mnoha forem a způsobů spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem. PPP lze

řešit dvěma základními způsoby, a to založením tzv. společnosti pro zvláštní účel - Special Purpose Vehicle a vložení finančních prostředků do vytvoření veřejně prospěšné stavby soukromým investorem.

7.2.3. Národní struktury spolupráce

a) Svaz měst a obcí České republiky

Do národní struktury spolupráce lze zařadit dvě organizace. První je Svaz měst a obcí České republiky, kterým se bude tato práce podrobněji zabývat v následující části. Druhým sdružením je Národní síť zdravých měst.

b) Národní síť zdravých měst ČR

Členy NSZM jsou právnické osoby, municipality (obce, města, kraje) a sdružení municipalit, které jsou právnickou osobou. NSZM podporuje kvalitu veřejné správy, řízení a strategického plánování s ohledem na podporu zdraví a udržitelný rozvoj v regionu. Aktivně zapojuje místní partnery i širokou veřejnost do diskuzí o budoucím vývoji obce či regionu a připojuje se k celostátním kampaním jako je Den Země (Galvasová, 2007, str. 40-41).

7.2.4. Spolupráce s obcemi jiných států

a) Přeshraniční impulzní centra

Přeshraniční impulzní centra (GIZ) jsou pilotním evropským projektem příhraniční spolupráce příhraničních oblastí České republiky, Slovenska, Dolního Rakouska a Maďarska. Pomáhají překonávat jak technické, tak společenské hranice a zaměřují se na sociální oblast, oblast hospodářství a kultury.

b) Euroregiony

V rámci Euroregionů se rozvíjí přeshraniční spolupráce měst a obcí. Cílem je překonávání hranic, až k úplnému snížení významu státních hranic na úroveň správního členění, s fungující spoluprací. Spolupráce vzniká na územích, která mají určitou kulturní a hospodářskou spjitost, překračující hranice. Jejich hlavní motivací je snaha odstranit nerovnosti a postupně vyrovnat ekonomický i sociální rozvoj na obou stranách hranice.

c) **Partnerská města a obce**

V České republice není spolupráce většiny měst a řady obcí s partnerskými městy a obcemi v jiných evropských státech neobvyklá. K navázání partnerských svazů může municipalitám pomoci Svaz měst a obcí České republiky, ale mohou realizovat spolupráci i samy. Nejčastějšími důvody spolupráce jsou nové poznatky a konzultace v oblasti veřejné správy, územního plánování, společenská a kulturní spolupráce, výměnné pobyty, podpora cestovního ruchu a společné projekty spolufinancované EU (Galvasová, 2007, str. 42-45). Jak ukázalo šetření se starosty v SO ORP Znojmo - obce Jaroslavice, Vrbovec i Vratětnín mají uzavřené smlouvy s partnerskými městy za hranicemi České republiky.

8 IDENTIFIKACE VYBRANÉHO SPRÁVNÍHO OBVODU ZNOJMO

8.1 Nástin dějinného vývoje

Do roku 1850 náležely obce a osady dnešního správního obvodu Znojmo k panstvím v kraji. V následujícím roce vznikla v obvodu dnešního ORP Znojmo dvě okresní hejtmantství, ve Znojmě a v Moravském Krumlově. V roce 1867 získalo Znojmo vlastní statut a bylo vyňato z okresního hejtmantství. V roce 1928 však o statut přišlo. V období rakouské monarchie, i během prvních let republiky, probíhal v okrese rozsáhlý proces osamostatňování obcí a obvod okresu se zvětšil o 26 samosprávných obcí. Současně však probíhal i integrační proces. Během okupace byl ve Znojmě zřízen německý Landrat²⁰ a německé úřední soudy - Amtsgerichts. Sloučením okresu Znojmo a Moravský Krumlov získal svoji podobu a velikost budoucí znojemský okres. V roce 1971 byla zahájena nová etapa prostřednictvím místních národních výborů a docházelo k ještě rozsáhlejší integracím. Tyto integrace byly ukončeny rokem 1989, kdy se osamostatnily všechny obce, do té doby spravované MNV v jiných sídlech (Papírník, 1992, str. 19-24).

²⁰ Nejvyšší říšskoněmecký správní úředník v kraji za nacismu.

V současné době je správní obvod Znojmo součástí jihozápadní části Jihomoravského kraje, ve kterém zároveň představuje největší správní obvod obce s rozšířenou působností. Pod jeho působnost spadá 111 obcí, většina z nich sdružená v 11 mikroregionech. K 31. 12. 2009 žilo na Znojemsku přes 90 tis. obyvatel na rozloze území 1 242 km². S hustotou 74 obyvatel na km² patří SO ORP Znojmo mezi tři nejméně hustě osídlené ORP Jihomoravského kraje.

Pro správní obvod ORP Znojmo je velmi typický vysoký podíl venkovských obcí. SO je prakticky rozdělen na dvě části. Město Znojmo představuje hustě zalidněné centrum a do ostatního území spadá jeho blízké okolí. Mimo centrum žije 62 % obyvatel a hustota osídlení tu klesá na 39 obyvatel na km². Pro SO je nezbytná dostatečná síť veřejných komunikací, hromadné dopravy a také vzájemná meziobecní spolupráce.

8.2 Podpora obecní spolupráce prostřednictvím Svazu měst a obcí

Svaz měst a obcí České republiky (dále jen Svaz) je dobrovolná, nepolitická a nevládní organizace s dohodou o vzájemné spolupráci s vládou České republiky²¹, která byla založena jako zájmové sdružení právnických osob - především starostů, primátorů a zastupitelů. Členy Svazu jsou obce a města všech velikostních kategorií, jejichž zájmy Svaz obhájuje. Tím by měl vytvářet příznivější podmínky pro jejich budoucí rozvoj.

Svaz sdružuje 2 647 obcí - tj. 42,3 % z celkového počtu obcí a více než 8 milionů obyvatel, což je téměř 78 % populace České republiky²². Město Znojmo je členem od 1. 1. 1993. Klíčovou aktivitu Svazu představuje zprostředkovávání možností spolupráce partnerských měst, nebo podpora obcí a měst v jejich zapojování se do mezinárodní spolupráce, sítí a projektů a posílení vzájemné spolupráce.

²¹Dohodu o vzájemné spolupráci s vládou ČR uzavřel Svaz v r. 2005. Účelem je systém pravidelných konzultací mezi vládou a Svazem ve věcech vládních politik s dopadem na města a obce. Dále v témže roce uzavřel Svaz dohodu s Ministerstvem pro místní rozvoj, v r. 2011 s Ministerstvem životního prostředí ČR a v r. 2012 s Ministerstvem zemědělství.

²² Údaj platný k 1. 12. 2015

Svaz obcí a měst přišel s myšlenkou projektu, který by přinesl argumenty proti dalším diskusím o slučování obcí, a jeho výsledkem by byl rozvoj určitého území, na kterém by měly společnou zásluhu obce daného území.

Od 1. května 2013 začalo období systémového projektu, realizovaného Svazem, na podporu meziobecní spolupráce, který slouží všem obcím (i těm, které nejsou členy), které jsou ze zákona odpovědné za základní veřejné služby občanům. Při zajišťování těchto služeb projekt podporuje meziobecní spolupráci a vytváří příznivé podmínky pro její dlouhodobý rozvoj (Obce sobě, 2015).

8.3 Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce - „Obce sobě“

Celý název projektu na podporu meziobecní spolupráce, nazývaný ve zkratce „Obce sobě“, zní „Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v České republice“ a je realizován v rámci území správních obvodů s rozšířenou působností. Projekt byl naplánován na přesně určené období od 1. května 2013 do 30. června 2015²³.

Projekt vznikl ne proto, aby nahradil již existující a fungující dobrovolné svazky obcí a plánované projekty, ale aby DSO poskytl organizační, právní i finanční pomoc. Inspiroval se zahraničními příklady úspěšné spolupráce ve Francii a jeho hlavní myšlenkou je vytvořit - výhradně v oblastech samostatné působnosti - dobré podmínky pro rozvoj meziobecní spolupráce. Jeho snahou je poukázat na možnosti, jak lze zefektivnit výkon veřejné správy a současně zachovat stávající počet obcí.

Prostřednictvím projektu Obce sobě byli podporováni starostové, zastupitelé a mediátoři MOS, kteří představují klíčové osoby ve vztazích meziobecní spolupráce. Dále vznikl tým pracovníků, kteří pracovali na vytvoření vhodného pole pro vznik budoucí meziobecní spolupráce. Projekt pomocí malých týmů a motivujících starostů umožnil vytvoření odborného a administrativního zázemí ve všech územních správních obvodech obcí s rozšířenou působností v České republice.

²³MPSV schválilo prodloužení projektu o pět měsíců, a to do 30. 11. 2015.

Úkolem týmů bylo zmapovat a zpracovat popis současné situace v daném území správního obvodu ORP do ucelených materiálů - strategických dokumentů, obsahujících výstupy analýz zpracovávaných v rámci projektu a navrhnout řešení v oblastech týkajících se samostatné působnosti. To v praxi znamenalo nelehký úkol, jelikož regiony jsou v České republice značně rozdílné. Rozhodnutí o nejvhodnějším východisku leží poté na zástupcích jednotlivých obcí, nikoli na rozhodnutí státu. Šlo o aktuální témata, podstatná pro jednotlivé obce, přesahující jejich hranice a pro jejichž vyřešení je vhodná spolupráce malých obcí a středních a velkých měst. Na základě těchto kritérií byla vybrána následující témata vhodná ke spolupráci:

- odpadové hospodářství;
- základní školství a předškolní vzdělávání;
- sociální služby;

Jako hlavní kontaktní osoba, jak pro smluvní partnery, tak pro obce v území, vystupoval regionální koordinátor. Ten přinášel nové podněty směrem k realizačnímu týmu Svazu a byl zároveň schopen reagovat na podněty daného území. Na projekt Obce sobě připadá celkem 13 regionálních koordinátorů, z nichž každý měl na starosti v průměru 16 území ORP. Jako regionální koordinátor nejen ORP Znojma, ale téměř celého Jihomoravského kraje kromě Kuřimi a Tišnova, pracuje Mgr. Alena Presová a jako koordinátor meziobecní spolupráce v území Ing. Jaroslav Milbach. Spolupráce s koordinátorem byla neocenitelným přínosem pro analýzu území a pochopení fungování projektu v praxi.

V rámci podpory silných osobností v území byli do aktivit zapojeni i tzv. motivující starostové. Tito lidé představovali „prodlouženou“ ruku hlavního koordinátora směrem k jednotlivým obcím v území a informovali své kolegy o projektu a smysluplnosti meziobecní spolupráce. Ve vybraném územním obvodu působili jako motivující starostové za Znojmo p. Jan Grois, Ing. Lubomír Vedra - Vranov nad Dyjí, Bc. Šárka Ježková - Blížkovice, p. Jiří Lukeš - Prosiměřice, který se v druhé fázi

vystřídal s Ing. Miroslavem Milošem - Hrušovany nad Jevišovkou²⁴. Se všemi motivujícími starosty proběhl ve výzkumné části práce rozhovor a diskuze.

Projekt Obce sobě je plně hrazen ze zdrojů OP LZZ a schválená maximální výše dotace je 599.990.254,60 Kč. 90 % všech prostředků směřovalo ve formě přímé finanční podpory do jednotlivých území správních obvodů ORP. Finanční prostředky sloužily na úhradu mezd minitýmů a dodatečných výdajů motivujících starostů. Budoucí finanční výdaje na realizaci cílů musí tedy vynaložit sám smluvní partner, z čehož se stala v nemálo územích hlavní překážka vytvoření společné spolupráce. Projekt v programovém období 2007-2015 přispíval k naplnění globálního cíle Smart Administration: „prostřednictvím zefektivnění fungování veřejné správy a veřejných služeb podpořit socioekonomický růst ČR a zvýšit kvalitu života občanů“ (Obce sobě, 2015).

8.4 Výzkumné šetření se zástupci obcí v SO ORP Znojmo

Pro analýzu a zhodnocení spolupráce ve vybraném území ORP Znojmo bylo vybráno 17 zástupců obcí z celkového počtu 111, vzorek komplexně pokrývající celé území a reprezentující jednotlivé velikostní kategorie.

Tabulka 4: Vybrané obce SO ORP Znojmo

Velikost obce	Počet zástupců	Obce
do 499	4	Bítov, Slup, Vratěním
500-999	4	Chvalovice, Mikulovice, Olbramkostel, Prosiměřice, Vranov
1 000-1 999	6	Blížkovice, Božice, Jaroslavice, Jevišovice, Nový Šaldorf, Vrbovec
2 000-4 999	2	Dobšice, Hrušovany nad Jevišovkou
5 000 a více	1	Znojmo

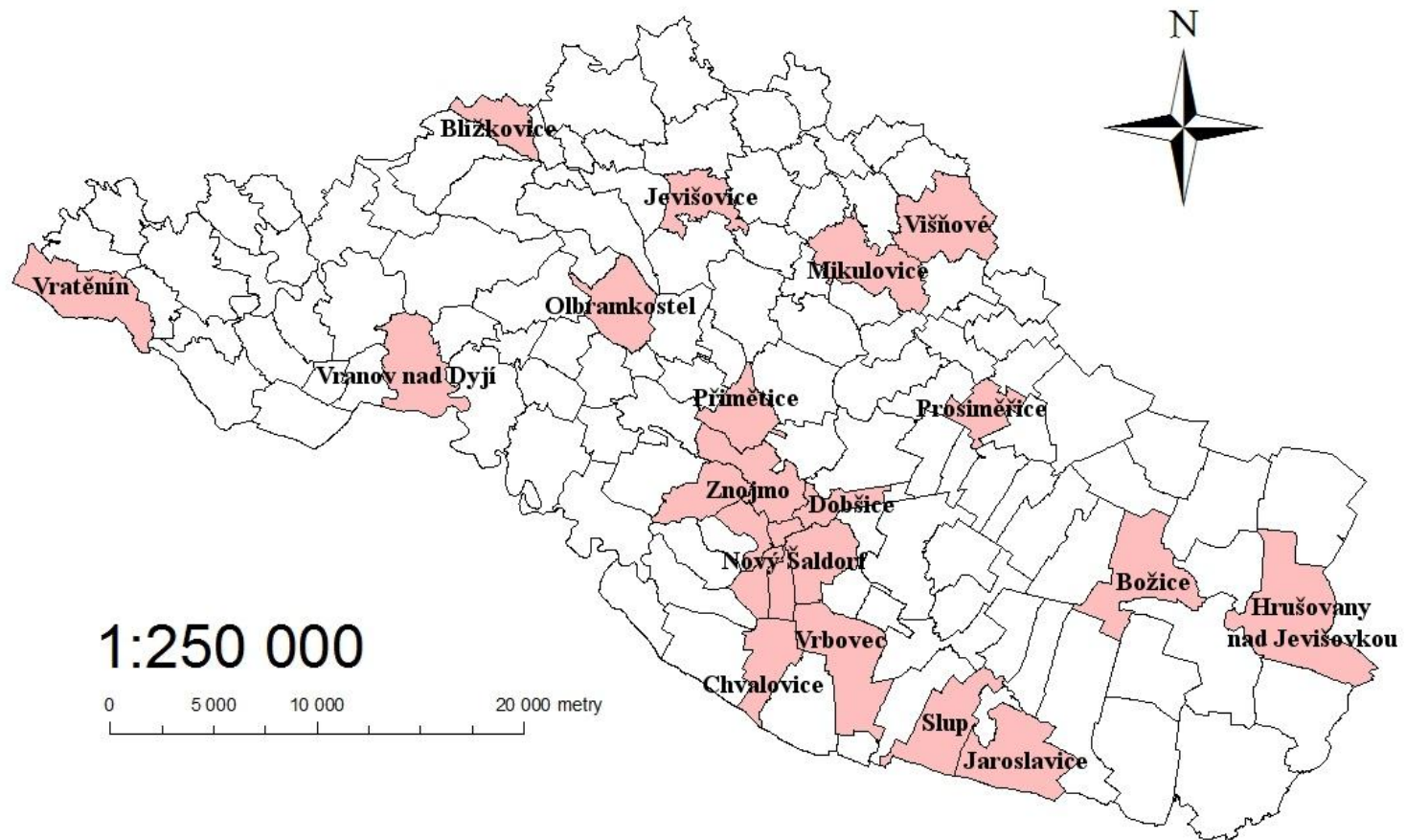
Zdroj: vlastní zpracování

²⁴ O změně bylo rozhodnuto ze strategického hlediska pro rozvoj meziobecní spolupráce v území, jelikož Hrušovansko nebylo dostatečně pokryto.

Aby bylo možné meziobecní spolupráci vyhodnotit, bylo nutné shromáždit potřebná data, a to prostřednictvím polo-standardizovaného výzkumu. Během osobních setkání odpovídali zástupci obcí na předem připravené otázky, vztahující se k řešenému tématu. Otázky byly sestaveny v logické návaznosti, rozhovor probíhal prostřednictvím pokládání jak uzavřených, tak otevřených otázek, na které zástupci reagovali a na jejichž základě probíhala další diskuze.

Rozhovory byly prováděny v obcích Blížkovice, Božice, Chvalovice, Dobšice, Hrušovany nad Jevišovkou, Jaroslavice, Jevišovice, Mikulovice, Nový Šaldorf, Olbramkostel, Prosiměřice, Slup, Vranov, Vratěněv, Vrbovec a Znojmo během října a listopadu roku 2015. Setkání proběhla bez komplikací a se vstřícným přístupem ze stran téměř všech zástupců. Výjimku tvoří obec Chvalovice. I přes opakovanou snahu a hledání způsobů o spolupráci se nepodařilo získat od starosty obce Chvalovice žádné informace. Šetření tedy probíhala ve zbývajících 16 obcích. Město Znojmo není do dotazníkových výsledků zahrnuto, neboť nesdílí s okolními obcemi jejich problémy a jako obec s rozšířenou působností má na věci značně odlišný názor, což by mohlo vést ke zkresleným výsledkům. Proto nejsou odpovědi starosty města Znojma zahrnuty do grafických výstupů, ale jsou zpracovány v samostatné kapitole.

Obrázek 1: Mapa SO ORP Znojmo a vybraných území

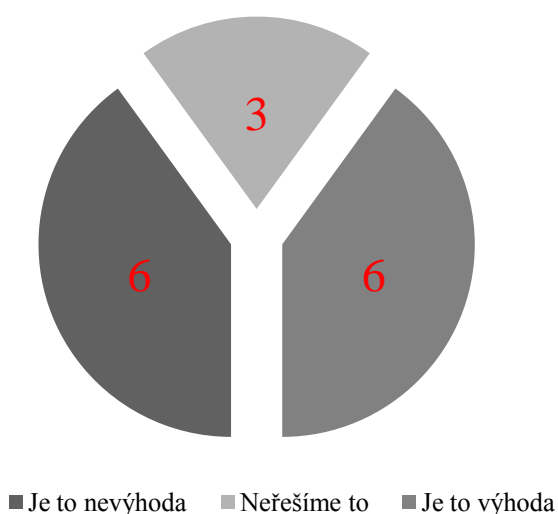

Zdroj: vlastní návrh

8.4.1. Výsledky výzkumu názorů na sídelní strukturu

Jako první byla starostům obcí položena otázka, jak se dívají na sídelní strukturu ORP Znojmo. Zda považují největší počet obcí v JMK za výhodu a jakýsi komfort, který s sebou samostatnost přináší, nebo zda si myslí, že by se značné problémy, spojené se správou malých obcí, vyřešily případným sloučením či připojením menších obcí k těm větším.

Graf 2: Jak se díváte na sídelní strukturu obcí v ORP Znojmo

Zdroj: vlastní šetření

Odpovědi nebyly jednoznačné a v konečném výsledku odpovědělo 6 zástupců ve prospěch malých obcí a 6 v tomto počtu spatřuje nevýhodu. Starostové tří obcí (Nový Šaldorf, Dobšice a Jaroslavice) počet obcí v ORP neřeší a to ze dvou důvodů. Obce Dobšice a Nový Šaldorf jsou v přímé návaznosti na Znojmo a tím pádem mají velmi snadno zajištěné potřebné služby, které naopak ve vzdálenějších obcích chybí. Starosta obce Jaroslavice uvedl: „*Nevidím důvod, proč bych se tím měl zabývat. Pracuji s tím, co mám a to, že nás tu je takových víc, беру jako hotovou věc, se kterou nic neudělám*“.

Přestože 6 z dotazovaných starostů považuje velikost ORP za nevýhodu, spojenou se vzdáleností jednotlivých sídel a značnými rozdíly mezi nimi, žádný ze starostů nepovažuje sloučení obcí za aktuální problematiku a nemá tendenci ji do budoucna řešit. Obce i přes řadu nevýhod zůstávají na Znojemsku po komunálních

volbách v roce 1990 osamostatněné, oddělené od bývalých střediskových obcí. Převládá totiž pocit, že ve větších celcích se podporují zájmy těch větších. Starosta Mikulovic uvádí: *„Každá obec má svoji historii a své problémy. Sloučením se problémy nevyřeší. Správa malých obcí je vzhledem k počtu administrativních pracovníků náročnější, ale na administraci větších projektů si stejně sjednáváme firmu“*.

Starostové menších obcí však často uváděli, že na rozsáhlou agendu přestávají oni i jejich účetní stačit. Může tak dojít k situaci, kdy státní správa prostřednictvím legislativy neposkytne menším obcím jinou možnost. Starostům nezbyvá, než se v řadě oblastí do budoucna spojit. Jak uvádí starosta Prosiměřic, které bývaly v minulosti střediskovou obcí: *„Budoucím sloučením obcí pod původní střediskovou obec by mohly obce ušetřit na ekonomických nákladech a chodu obce“*.

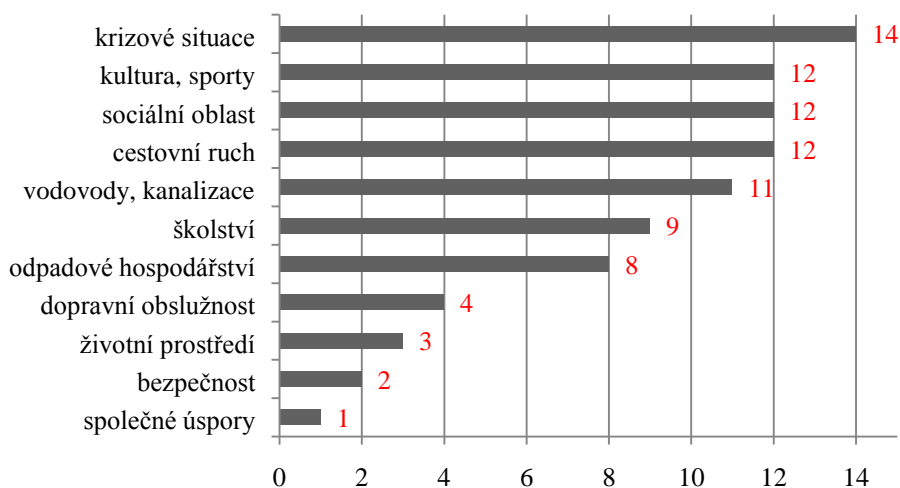
Starostové, kteří považují počet malých obcí za nevýhodu (Božice, Blížkovice, Prosiměřice, Vratětin, Vranov a Hrušovany), jako konkrétní důvody uvádějí zejména rozdílnost prostředí a problémů v různě vzdálených oblastech ORP. Značný počet starostů spatřuje jako kámen úrazu zrušení okresních úřadů. Do jejich zrušení byl okres Znojmo větší ještě o ORP Moravský Krumlov a systém prý fungoval velice dobře. Co je důležité, v té době byla jasně oddělená státní správa a samospráva. Se vznikem krajských úřadů nemá ORP pro obce takový význam, jaký měly okresní úřady a jimi pořádaná okresní shromáždění starostů. Na shromážděních se projednávaly novinky v legislativě a dala se ovlivnit řada věcí, týkajících se rozpočtu. Okresní úřad v území rozdělával dotace ze státu a přímo věděl, co se kde v okrese děje, co je důležité, a mohl řadu věcí podpořit. Celkově to měly obce blíže k úředníkům, na které se mohly obrátit. ORP nemá pravomoc hospodařit s vlastním rozpočtem a starosta města nemá povinnost starat se o okolní obce. Starosta z Višňové se o současnou situaci vyjádřil slovy: *„Nikdo to neřekne naplno, ale všichni mají pocit, že Znojmo od nás dává ruce pryč. Znojmo má všechno a hraje si na republiku oproti zbytku světa“*.

Starosta města Znojma se však o zrušení okresních úřadů vyjádřil slovy: *„Myslím si, že okresy de facto zrušeny nebyly. Stále to tu v tom duchu funguje. Okresy nezmizely, jen se to jinak nazvalo a jinak se to legislativně vyřešilo. ORP má nyní více povinností, které dříve řešily Ministerstva. Znojmo si současnou situaci ale uvědomuje a máme snahu dělat do budoucna vše, abychom meziobecní spolupráci podporovali“*.

Samostatnost vyhovuje obcím Hrušovany nad Jevišovkou, Mikulovice, Olbramkostel, Slup, Višňové a Vrbovec. Zároveň v obcích, ležících na okraji ORP, nebylo výjimkou, že označily město Znojmo a obce k němu přiléhající za jim příliš vzdálené a proto se raději spojují s okolními obcemi mimo SO ORP Znojmo. V potřebných záležitostech se spojují prostřednictvím MAS nebo DSO. Problémy vidí zejména v lidech, kteří nejsou vždy ochotní spolupracovat. Témat a oblastí vzájemné spolupráce se týkala další výzkumná otázka.

8.4.2. Oblasti vhodné pro meziobecní spolupráci

Graf 3: Považujete následující oblasti za vhodné pro meziobecní spolupráci? Ve které oblasti spolupracujete?

Zdroj: vlastní šetření

Odpovědi starostů se shodují s vybranými oblastmi, kterými se v území zabýval projekt Obce sobě. Starostové nejčastěji zmiňovali krizové situace, při kterých se mohou na okolní obce spolehnout. Naopak pouze jeden starosta uvedl jako vhodné společné řešení úspor z energií. Ostatní se řešení této problematiky společně brání.

Na otázku, v jaké oblasti obce výborně spolupracují s okolními obcemi, uváděli zástupci různé příklady dobré praxe. Nejčastější oblastí byla kultura, vodní hospodářství (protipovodňová ochrana, rozmísťování čidel na řece Dyji, srážkoměry), odpady - zejména biologický odpad (kompostéry, štěpkovače), plynofikace, propagace

cestovního ruchu, podpora vinařství, ale i neuchopitelné věci, jako je výměna zkušeností a vzájemné poradenství.

Jako zajímavou myšlenku spolupráce lze uvést společnou dopravu dětí do školy školním autobusem. Tento projekt je v přípravné fázi a spolupracují na něm obce v přímé návaznosti na Znojmo: Šaldorf, Sedlešovice, Dobšice, Suchohrdly a Kuchařovice. Momentálně je doprava školáků řešena paprscitou dopravou - sesbírané děti jsou přivezeny do středu města, kde přestoupí a jedou na druhý konec Znojma, do spádové školy v Příměticích. To s sebou přináší značné problémy, proto okolní obce přišly s nápadem vlastní, rychlejší a bezpečnější okružní linky, na kterou je i možnost získání dotace.

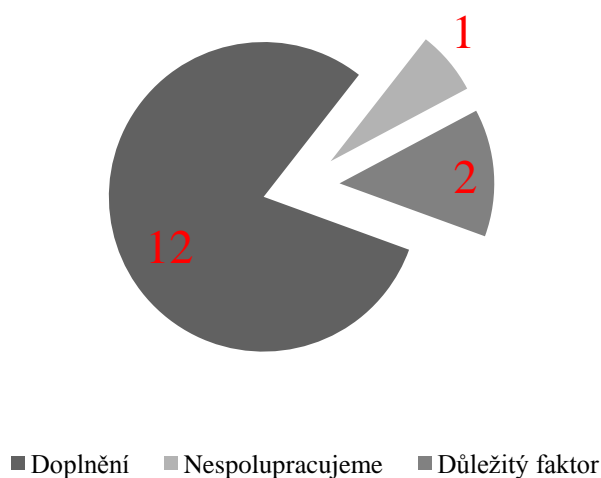
Jako oblasti, kde se spolupráce naopak nedaří, označovali zástupci sociální služby (důchodci, senioři, pečovatelské domy), zdravotnictví a odpadové hospodářství, které si většinou každá obec řeší podle svých možností sama. Značný problém ve zdravotnictví mají obce západním směrem od Znojma, v tzv. zajordání, podle slov starosty Vratěnína: „*Nikdo ze zdravotníků do odlehlého území na Vranovsku nechce jít vykonávat praxi*“. I když ze 14 zástupců byli pouze 2 starostové (Dobšice, Višňové) pro hromadný svoz odpadu a ostatní měli vlastní způsob, v této oblasti lze spatřovat dosud nevyužité možnosti a ekonomický potenciál.

Na Znojemsku je primárním svozcem odpadu společnost ASA a veškeré odpady končí na skládce průmyslového odpadu v Únanově. Jelikož s ní má ale každá obec vlastní smlouvu a jednají s ní i malé obce, nemají při samostatném jednání v podstatě žádnou sílu. Podmínky, které jim ASA zadá, jsou v takových případech nediskutovatelné a neovlivnitelné. Pokud by ale nastal případ spojení 10 obcí, které by trvaly na určitém systému a výhodnějších podmínkách, na to by už společnost zareagovat musela. Byznys společnosti stojí na co nevyšších sazbách a co nejkomplexnějším pokrytí území. Společnost by si tak nemohla dovolit přijít o služby většího počtu celků. Samotné město Znojmo má na spolupráci, s cílem vyjednat výhodnější podmínky svozu komunálního odpadu, tu nejmenší motivaci. Ve společnosti ASA má totiž 50 % podíl ze zisku. Do budoucna, kdy skončí skládkování a bude zavedeno spalování, představuje odpadové hospodářství potenciální možnost rozvoje meziobecní spolupráce. Bude zapotřebí řešit umístění spaloven a případných meziskládek, což se bude týkat všech obcí v ORP a bude to pro ně představovat

společnou problematiku. Dále bylo nutné získat přehled o tom, jak je vzájemná spolupráce pro obce důležitá.

8.4.3. Významnost meziobecní spolupráce ve vybraném území

Graf 4: Představuje pro Vaši obec vzájemná spolupráce klíčový faktor rozvoje, nebo ji považujete za doplnění běžného fungování obce a nestavíte na ní svůj rozvoj?

Zdroj: vlastní šetření

Za důležitý faktor rozvoje pokládají vzájemnou spolupráci 2 obce (Višňové a Prosiměřice). Označily ji za takzvaný „*hnací motor v řadě akcí: kulturních, společenských a sportovních, což se následně promítá do dynamiky rozvoje obce*“. Jako hlavní důvody uvedly především ekonomickou stránku (finanční náročnost provozu hasičů, výstavby cyklostezek, bezpečnost apod.). Zbýlých 13 zástupců označilo meziobecní spolupráci za doplněk, na kterém rozvoj svého území nestaví. Spolupráci využívají příležitostně, v situacích, kdy něco potřebují a obě strany mohou spoluprací něco získat (např. infrastruktura - společný vodovod, kanalizace, získání dotací, školství apod.). Za tímto účelem poté vznikají dobrovolné svazky obcí a mikroregiony. Obce sdružené v DSO jsou navzájem provázané. Jsou si v mnoha ohledech blízké a řeší stejné problémy. Velké procento starostů je v pozorovaném území neuvolněných. Takže společná setkání a informativní schůzky pro ně představují klíčový přínos. Problém nastává v okamžiku voleb. Starostové zmiňovali situace, kdy nově zvolení starostové

nezřídka přestanou kooperovat. Neinformují se o předchozích domluvách a společných záměrech, nekonzultují, neznají kontinuitu a často okolní obce berou jako konkurenci. Řetězec spolupráce je tímto přerušen a někdy se nepodaří jej opět spojit. Proto se ke vzájemné spolupráci staví většina zastupitelů s rezervou a nespolehají na ni v rámci budoucího rozvoje. Obce z celého ORP však úspěšně spolupracují prostřednictvím řady DSO, ve kterých jsou sdruženy blízké obce, které řeší stejné problémy a usilují o dosažení stejných cílů. Další kapitola se proto zaměřila na zmapování fungování aktuálního procesu spolupráce v území.

8.5 Aktuální proces spolupráce ve správním obvodu ORP Znojmo

8.5.1. Dobrovolné svazky obcí

Obce ve správním obvodu Znojmo vyhledávají a nejvíce upřednostňují spolupráci prostřednictvím DSO a mikroregionů. Výstupem projektu Obce sobě byla mimo jiné analýza činnosti dobrovolných svazků obcí v ORP Znojmo. Ve správním obvodu Znojmo působí 34 dobrovolných svazků obcí, přičemž v těchto svazcích je sdruženo 109 obcí z celkového počtu 111 obcí, spadajících do správního obvodu. Výstupem analýzy byl výsledek, že v rámci dané oblasti neexistuje svazek obcí, který by sdružoval alespoň polovinu obcí²⁵. Analýza neshledala svou působností žádný z existujících svazků vhodný pro rozvinutí meziobecní spolupráce, takový, který by mohl i svým případným rozšířením převzít hlavní pozici a úlohu pro efektivní spolupráci obcí ve správním obvodu. Z těchto výsledků vyplynulo od projektového týmu doporučení k vytvoření nového dobrovolného svazku obcí (Analýza DSO, 2015).

Tak se hlavní myšlenkou projektu Obce sobě stalo vytvoření zcela nového dobrovolného svazku obcí na území ORP Znojmo. Prostřednictvím svazku s takto silnou členskou základnou by mělo být výrazně snazší provádět zamýšlené činnosti v oblastech odpadového hospodářství, školství a poskytování sociálních služeb. Do svazku by byli voleni zástupci členských obcí a disponoval by i nezbytnou funkcí, která je v DSO na Znojemsku výjimkou - byl by zastupován vlastním odborným manažerem.

²⁵ Ty svazky, které sdružovaly více než polovinu obcí – např. DSO Vodovody a kanalizace Znojemska, byly monotónně zaměřené, tudíž dále nerozvinutelné.

Ten by měl na rozdíl od mnoha zaneprázdněných či neuvolněných starostů dostatek času na sledování dané problematiky a soustředil by se na udržení vhodného zázemí pro budoucí rozvoj území. Jak se ale během trvání projektu ukázalo, vytvoření jednoho komplexního svazku v území o 111 obcích je prakticky neproveditelné.

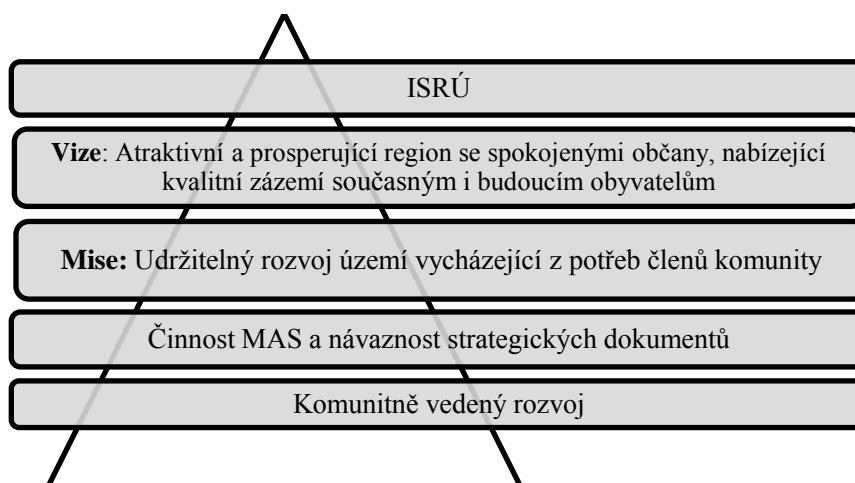
8.5.2. Místní akční skupiny

Místní akční skupiny nepředstavují formu meziobecní spolupráce v tom smyslu, kdy se něco společně vytváří a buduje, tak jako je tomu u dobrovolných svazků obcí. Představují spíše „prodlouženou ruku“ dotačních programů. Jedná se o organizaci, která přerozděluje v území dotace. Na území ORP Znojmo jsou obce členy čtyř skupin MAS. Dominantní je MAS Znojenské Vinařství, na východě jsou obce sdružené do MAS Hrušovansko, na západě do MAS Jemnicko, a na severu do MAS Živé pomezí Krumlovsko - Jevišovicko.

MAS Znojenské vinařství je spolek, který podporuje spolupráci mezi obcemi, podnikatelskými subjekty, neziskovými organizacemi a občany. Cílem MAS je podpořit a aplikovat komunitně - na úrovni obcí - vedený udržitelný rozvoj. Ten podporuje získanými prostředky z EU a národních programů. V roce 2014 bylo členem 43 obcí z celkového počtu 83 subjektů. Velkou část podílu obcí představuje kolektivní člen DSO Daníž, který sdružuje 25 obcí. Strategie na období 2014-2020 sestávala ze souhrnné analýzy území a návrhů budoucího rozvoje vybraných oblastí v regionu. Jako rozvojový potenciál území uvedla:

- vinařství - dobré podmínky a mnohaletá tradice;
- cestovní ruch - spojený s přeshraniční spoluprací, vinařstvím a poznáváním přírodních krás (NP Podyjí, Vranovská přehrada apod.);
- doprava - má regionální i mezistátní charakter.

Graf 5: Struktura hierarchických cílů MAS Znojemské vinařství

Zdroj: Strategie místního rozvoje MAS Znojemské vinařství, 2014-2015

MAS Hrušovansko vyvíjí svou činnost v území 14 obcí, 15 dalších partnerů je z veřejného sektoru. Jeho účelem je podporovat v území inovativní investice, realizovat komunitně vedený místní rozvoj, zlepšit kvalitu života ve venkovských oblastech a jejich organizační schopnosti. MAS je administrátorem grantů, dotací a dalších forem finančních podpor na realizaci rozvojových projektů. Starosta obce Hrušovany nad Jevišovkou se vyjadřuje slovy: „*Spolupráce s obcemi je na vysoké úrovni. Obce se snaží spolupracovat, čehož je založení MAS důsledkem. Vidím ale nedostatek v počtu obcí, v tomto rozsahu by jich mělo být alespoň 20*“.

Další MAS v regionu:

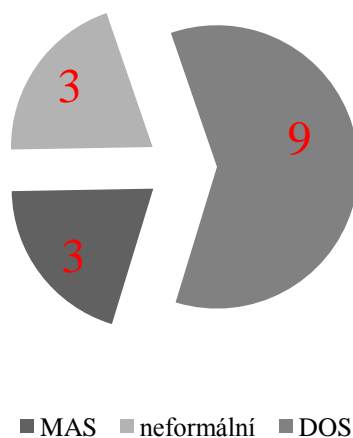
- v MAS Jemnicko je z ORP Znojmo sdružený Vranovský mikroregion (21 obcí);
- v MAS Živé pomezí Krumlovsko - Jevišovicko:
 - Svazek obcí sever Znojemska (11 obcí);
 - Dobrovolný svazek obcí Jevišovicka (8 obcí);
 - Při formanské cestě (7 obcí);
 - obce Výrovice, Morašice, Plenkovice;
 - mikroregion Pavlice a Běhařovice;

Současný proces spolupráce v regionu probíhá tedy nejintenzivněji prostřednictvím DSO, mikroregionů a MAS. Každá z těchto forem (přestože MAS není založena na spolupráci obcí) má svou vlastní výhodu a vždy záleží na projektu, který organizace

připravuje. DSO představují funkční svazky obcí, ve kterých se obce velmi dobře znají a dobře spolu fungují. Na druhou stranu však rozměňují jednotné řešení a skladbu území. Jak uvedl starosta města Znojma: „*Myslím si, že meziobecní spolupráce by měla vzniknout v rámci celého ORP, jelikož když vzniknou mikroregiony, tak je například spolupráce v rámci cestovního ruchu nabourána a mikroregion si jde vlastní cestou, jako například mikroregion Jevišovicko. Na druhou stranu musím však uvést, že mikroregion Vranovsko velmi aktivně spolupracuje se Znojmem ve všem. Považuji Vranov za zajímavou destinaci, kde je však mimo sezónu zvýšená nezaměstnanost, což nabourává celé ORP*“. Po zmapování aktuálního stavu procesu spolupráce ve vybraném území následuje další výzkumná otázka. Zástupcům byla položena otázka, kterou z výše uvedených forem spolupráce považují za nejvhodnější.

8.6 Nejvhodnější forma spolupráce

Graf 6: Jakou formu spolupráce považujete za nejvhodnější?

Zdroj: vlastní šetření

Za nejvhodnější formu spolupráce označila většina zástupců dobrovolné svazky obcí, které začaly vznikat před více než 10 lety a jsou ukotveny v zákoně. DSO jsou obvykle vytvářeny za konkrétním účelem, který jednotlivé obce spojuje. Jako výhodu vidí starostové i ve sdružení menšího počtu obcí ve svazcích. Lépe se tak domluví a dohodnou. DSO by podle jejich názoru měly být spíše menší, regionální. Dobrovolné svazky obcí označil starosta Vranova nad Dyjí za „*to nejlepší, co může být*“. Starosta

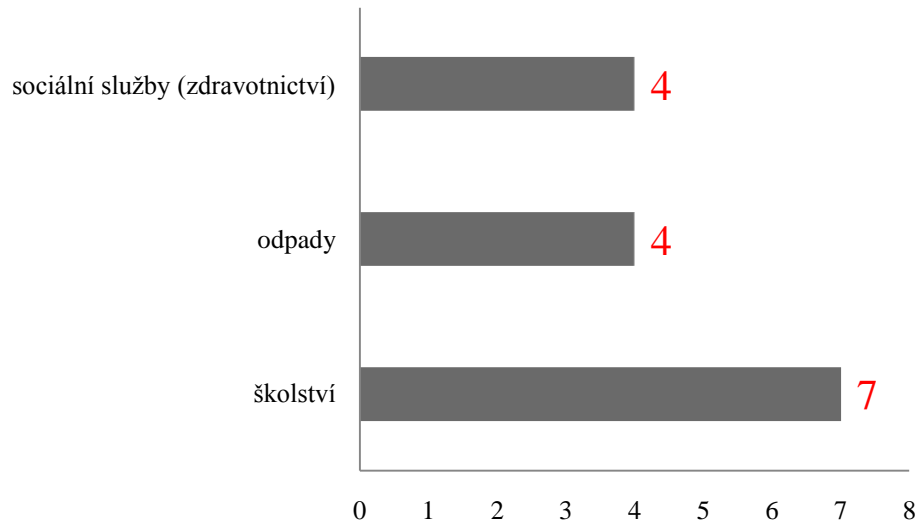
obce Dobšice také podporuje DSO a považuje MAS za „*uměle vytvořený orgán převzatý z Evropské unie, ve kterém nejde o nic jiného, než o čerpání dotací. A protože přes ni půjde v novém období více peněz, tak se k tomu nápadu všichni přilepili a nikdo se od toho neodhlásil*“. Zároveň však přiznává, že v rámci MAS je podstatně větší šance uspět s žádostí o dotace, než je tomu s žádostmi přímo na ministerstvo pro místní rozvoj, kam dávají žádosti o dotace obce z celé republiky, neboť jak uvedl: „*MASka si stanoví témata, dostane balík peněz a soutěž projektů je pouze v rámci té MASky*“.

Zároveň starostové vyjádřili obavy, že stát přirozenou strukturu DSO a mikroregionů nabourává podporováním MAS. V minulosti byly DSO podporovány z krajských dotačních programů Rozvoje venkova pro projekty DSO obce. V současné době tyto již nejsou a jsou jen programy na rozvoj MAS. Proto nemají DSO takovou sílu jako MAS, které obcím zprostředkovávají dotace od státu. Starosta z Višňové mluví o svazcích jako o „*kalužinkách v moři, kde si každý dělá to svoje*“, s čímž souhlasí i starosta Mikulovic, který uvedl, že „*v rámci DSO k sobě máme mnohem blíž*“.

Starostové z Hrušovan nad Jevišovkou, Olbramkostela a Jaroslavic jsou zastánci jednoduché, neformální spolupráce, kdy například v „*krizových situacích zvednou telefon a navzájem si pomohou*“. Podle starosty z Jaroslavic „*je v MASce již příliš mnoho obcí jak na to, abychom se společně dokázali na něčem domluvit, tak na to, abychom získali dotace. Proto si jedeme víceméně sami, přes společnosti, které dotace zajišťují*“. Naopak MAS považují za nejvhodnější formu obce Višňové, Prosiměřice a Božice, a to z důvodu získání dotací. Následné šetření ukázalo, v kterých oblastech mají obce největší problémy.

8.7 Problémové oblasti vhodné pro spolupráci

Graf 7: : V jaké oblasti máte v současnosti největší problémy?

Zdroj: vlastní šetření

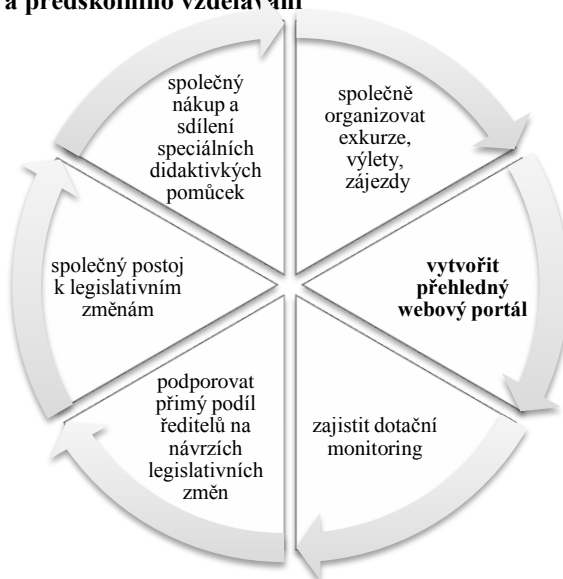
8.7.1. Školství

Jednou z významných aktivit obce, ukotvenou zákonem, je tvorba příznivých podmínek pro rozvoj výchovy a vzdělávání. Jde o oblast, které se obce musí věnovat společně. Obce buď zřizují vlastní školu a na docházce dětí se dohodnou s dalšími obcemi, případně se svazkem obcí, nebo se postarají o dojíždění dětí do škol zřízených v jiných obcích. Ve zkoumaných oblastech je patrný vliv populačních vln, kdy nedostatek dětí ve školách nejsilněji pociťují zejména malé obce. V okolí samotného města Znojma se obce potýkají naopak s přeplněnými, zejména mateřskými, školami.

Oblast školství označily za nejproblematictější oblast obce Olbramkostel, Višňové, Jaroslavice, Jevišovice, Nový Šaldorf, Blížkovice a Vrbovec. Starostové uváděli jako nejčastější problém nedostatek dětí a s tím spojenou vzrůstající konkurenci mezi jednotlivými vesnickými školami. Starostka z Blížkovic má problém s naplněností jejich velké školy, neboť obce z okolí jim děti do školy spádově neposílají, ale posílají je spíše do Moravských Budějovic nebo do Kravska. Starosta z Jaroslavic má podobný

problém. Spádově děti z okolních obcí patří do jejich školy, ale rodiče je raději posílají do Znojma. Starosta Nového Šaldorfa zažívá boom dětí. Potýká se tedy s opačným problémem. Spádově má Šaldorf určené školy ve Znojmě, které jsou plné. Nemá tedy pro budoucí roky garantovanou spádovost do škol ve Znojmě. Starosta z Jevišovic prohlásil, že „do školství, sociálních zařízení a odpadů nebude nikdy dostatek peněz, neboť náklady se stále zvyšují“.

Graf 8: Cíle v oblasti školství a předškolního vzdělávání

Zdroj: Strategie území místního správního obvodu Znojmo, vlastní zpracování

Jak uvedl koordinátor projektu: „Cíle pro jednotlivé vybrané oblasti jsme sestavovali na základě diskuzí se starosty a po analýze situace v území. Následně jsme zpracovali několik dílčích cílů pro každou oblast. Z těchto cílů jsme ve finální fázi vybrali ty, které se mezi zástupci jevily jako přijatelná a splnitelná varianta. Tyto vybrané cíle z každé oblasti jsme následně sestavili do akčního plánu a ke každému cíli jsme přiřadili určitého gestora, který bude mít jeho plnění na starost. Akční plán je plnitelný od roku 2016“.

8.7.2. Odpady

Odpadové hospodářství představuje pro obce důležitou kapitolu. Podle zákona jsou obce původci odpadů svých občanů. V pozorovaném území obcím zajišťovaly svoz komunálního odpadu různé společnosti - A.S.A EKO Znojmo, soukromník Jan Klíčnick, AVE CZ a další, jejichž působnost se lišila podle polohy obcí²⁶. V území jsou pouze 4 sběrné dvory a Znojmo samotně disponuje 2 sběrnými dvory. Ty slouží okolním obcím, které nepřistoupily na smluvní podmínky, jen ve velmi malé míře. Jejich počet je vzhledem k velikosti území nedostačující. V území je patrná výrazná centralizace sběrných zařízení, čímž je ztížena jejich dostupnost pro vzdálenější obce.

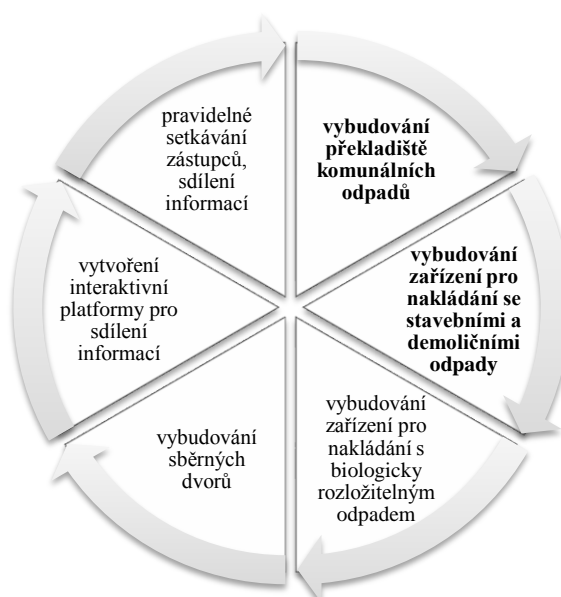
Zařízení na biologicky rozložitelný odpad jsou v ORP dvě (Vítovice - orientovaná na kaly, Únanov - odpady z údržby zeleně). Skládky v Únanově slouží širokému okolí jako skládka ostatních i nebezpečných odpadů. Diskuze se zástupci obcí ukázala, že se již v současnosti pomalu připravují na budoucí odklon od skládkování. V obci probíhá, nebo je v nejbližší době plánováno, třídění odpadu.

Odpady za nejproblematictější oblast označily obce Božice, Dobšice, Hrušovany a Prosiměřice. Odvozce odpadů ASA sice funguje, ale stále tam existují velké nevyužití rezervy. Jak uvádí starosta z Prosiměřic: *„V odpadech čekáme na nový zákon o odpadech, který bude znamenat velké změny a větší třídění v rámci životního prostředí. Nám se úspěšně daří koordinovat lidi ke svozu bioodpadu na kompostárnu, ale ostatní obce v okolí budou mít problém“*. Mnoho obcí využilo dotace na komunitní kompostárny.

²⁶ Nabízí se otázka, zda to je jen náhoda, nebo si společnosti mezi sebou "rozdělily" území, a nezasahují si do "rajónu".

Jak uvádí starosta obce Dobšice: „V členských obcích DSO Daníž jsme již v roce 2014 a 2015 úspěšně vyhodnocovali projekt ekologické nakládání s bioodpady. Uvažujeme, že ho budeme opakovat i potřeť. Každá obec pořídila určité množství kompostérů, štěpkovače a sila. Dále nutíme lidi, aby si bioodpad i sami zpracovávali - na zahrádku, do kyticěk apod., aby se nepromítl do systému odpadového hospodářství obce“. Analýza, která proběhla v rámci projektu Obce sobě, uvedla v rámci odpadového hospodářství tyto cíle:

Graf 9: Cíle v oblasti odpadového hospodářství

Zdroj: Strategie území místního správního obvodu Znojmo, vlastní zpracování

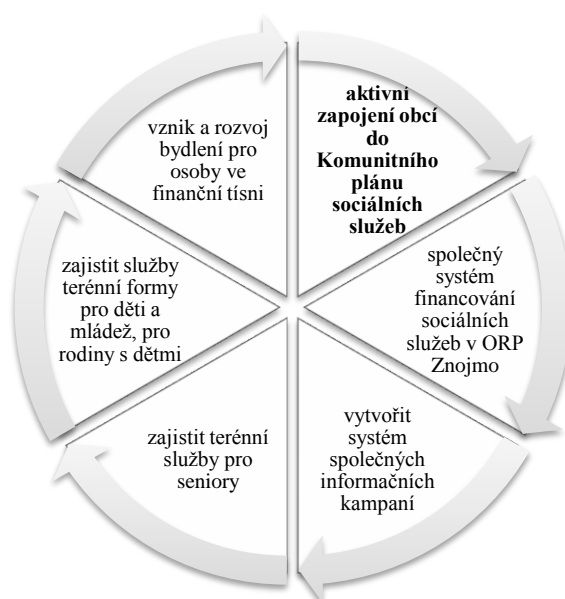
Jak se vyjádřil koordinátor: „V rámci odpadového hospodářství nejsou uvedené cíle, které jsme vybrali do akčního plánu, splnitelné v období jednoho roku. Vybrané cíle jsou vybudování překladiště a zařízení pro nakládání se stavebními a demoličními odpady“.

8.7.3. Sociální služby

Zajištění potřebných sociálních služeb pro své obyvatele je pro obce důležitou aktivitou, kterou plní v rámci své samostatné působnosti. Důraz na kvalitu těchto služeb se stále zvyšuje, což pro obce znamená velkou finanční zátěž. Po zrušení okresních úřadů převzaly některé obce jejich působnost na sebe. Na kvalitní poskytování sociálních služeb, které na ně stát přenesl, ale menší obce nemají dostatečné finanční prostředky.

Přestože pouze 4 obce - Vratěšín, Vranov, Slup a Mikulovice - uvedly, že největší problém spatřují v sociální oblasti, problémy v této oblasti jsou často neřešitelné pro většinu obcí. Případá jim sice ze zákona povinnost tuto oblast občanům zabezpečit, ale prakticky mají svázané ruce. Nabízejí potenciálnímu lékaři obecní byt, příspěvky na ordinaci apod., ale není v jejich silách lékaře do obce dostat. Momentálně zdravotnickou péči pro několik obcí v okolí Vratěšína vykonává lékařka v důchodovém věku, která v obci ordinuje jednou týdně na dvě hodiny. Po podání žádosti na JMK bylo občanům doporučeno navštěvovat lékaře ve Znojmě (dojezdový čas 1 hod. 24 min.). Což vzhledem k tomu, že lékařskou péči potřebují zejména starší lidé, představuje velký problém. Řadě obcí poskytuje rychlou zdravotnickou službu obec Jemnice z kraje Vysočina. Stále však ve většině malých obcí chybí základní zdravotní péče.

Graf 10: Cíle v tématu sociální služby

Zdroj: Strategie území místního správního obvodu Znojmo, vlastní zpracování

V oblastech sociálních služeb jsou samostatné obce Prosiměřice, Hrušovany a Višňové, které vybudovaly domy s pečovatelskou službou. Višňové za podpory okolních obcí. Ostatním obcím zajišťuje sociální péči Znojmo.

System poskytování sociální a zdravotní péče je v pozorovaném území nevyhovující a pravděpodobně by měl být spíše regulovaný státem. Každá obec nemůže stavět sociální a zdravotní zařízení. Jak se vyjádřil starosta obce Vratěšín: „*Do našich obcí žádná kvalifikovaná pracovní síla nechce jít*“. Organizace poskytující sociální služby jsou centralizovány do města Znojma a obyvatelé jsou v případě potřeby nuceni za nimi dojíždět. Sociální služby zajišťuje celkem 18 organizací, z nichž největší pokrytí má Centrum sociálních služeb Znojmo a Oblastní charita Znojmo, která poskytuje terénní i ambulantní služby především seniorům.

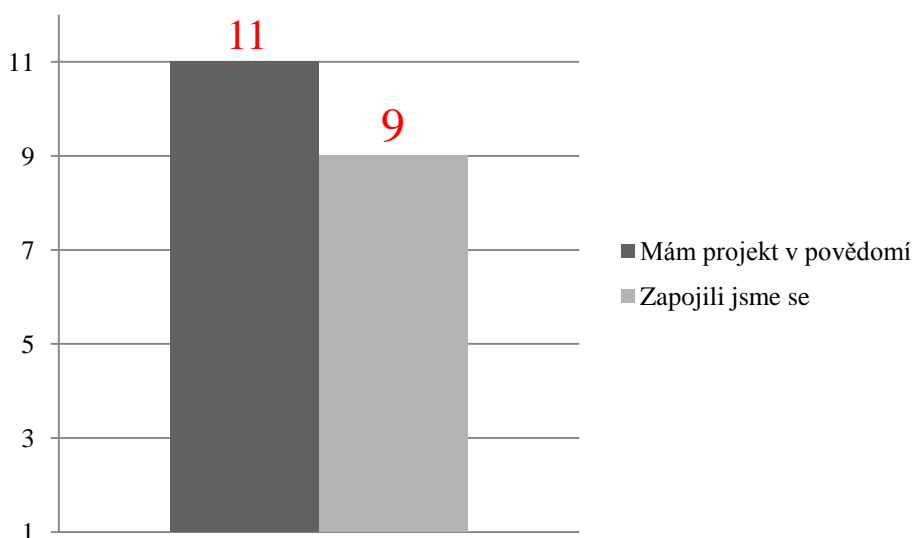
Do akčního plánu byly z výše uvedených problémových oblastí zpracovány následující cíle:

- v oblasti školství vytvořit přehledný webový portál;
- v oblasti sociálních služeb aktivně zapojovat obce do zpracovávání a naplňování Komunitního plánu sociálních služeb;
- v oblasti odpadů vybudovat překladiště a zařízení pro nakládání se stavebními a demoličními odpady.

8.8 Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce ve vybraném území

Zástupcům obcí byla dále položena otázka, týkající se projektu Obce sobě. Zda ho mají v povědomí, mají potřebné informace a jestli měli zájem se do projektu zapojit. I přesto, že starostové obcí Prosiměřice, Blížkovice, Vranov nad Dyjí a Hrušovany nad Jevišovkou působili v rámci projektu jako tzv. motivující starostové, jejich reakce ohledně projektu byly často rozpačité.

Graf 11: Máte potřebné informace k projektu Obce sobě, měli jste zájem zapojit se do projektu?

Zdroj: vlastní šetření

Důvodem může být nedostatečná propagace projektu. Setkání starostů nebyla zaměřena pouze na projekt, ale řešilo se během přednášek a prezentací se řešilo více témat a komplexních problémů. Takže starostové mohli pochopit podstatu projektu ne jako inovativní řešení, s konkrétním cílem o navázání komplexní spolupráce, ale jako další přednášku s obecnými cíli do budoucna.

Starostové obcí Olbramkostel, Slup a Jaroslavice o projektu podle jejich slov nic nevěděli. Ve Slupi je to pravděpodobně z důvodu výměny starosty, který je ve funkci pouze rok a o projektu nebyl informován. Starosta obce Jaroslavice vidí největší problém ve vzdálenosti. Se Znojmem tyto obce spolupracují minimálně, jen v nejdůležitějších věcech. V Olbramkostele a jemu přilehlých obcích je meziobecní spolupráce obecně na nízké úrovni, není tedy ani snaha zapojit se do vzájemné spolupráce v rámci celého území.

Motivující starostka z Blížkovic uvedla: „*Jako motivující starostka jsem se scházela s okolními starosty, informovala jsem je, o co jde, jaký výstup má projekt mít, jaké oblasti bychom měli do projektu začlenit, což se zpracovalo do závěrečné práce*“.

8.9 Výsledky diskuze se starostou města Znojma a hlavním koordinátorem projektu Obce sobě

Názory od zástupců obcí byly již vyhodnoceny a jejich postoje k městu Znojmu v rámci meziobecní spolupráce jsou různé. Někteří ze starostů vyzdvihovali okresní úřady a uváděli, že v současné době od nich město Znojmo dává „ruce pryč“, na okolních obcích mu nezáleží a „hraje si na republiku“. Mezi starosty byli však i tací, kteří poukazovali na fakt, že nové vedení města Znojma má ochotu okolním obcím pomoci, že je dostalo takzvaně „do vínku“ a aktivně se angažovalo v samotném projektu Obce sobě.

Město Znojmo má ke spolupráci kladný přístup a zastává názor, že by se starostové měli setkávat a udržovat mezi sebou úzkou vazbu. Starosta Ing. Gabrhel se vyjádřil slovy: *„Meziobecní spolupráce se částečně ukončila se skončením projektu. Obce měly a stále mají zájem se setkávat, ale samozřejmě ne všechny obce chtějí spolupracovat. Některým stačí jejich DSO a mikroregiony, které oni považují za samostatný celek. Závisí to vše ale na Znojmu a my k tomu nepřistupujeme laxně“*.

To potvrdil i hlavní koordinátor projektu, Ing. Jaroslav Milbach: *„Pan starosta přislíbil, že město Znojmo bude meziobecní spolupráci podporovat, jednání starostů v rámci Regionální rady Znojemska bude zaštiťovat a pořádat ho v Louckém klášteře“*.

Samotný projekt zhodnotil koordinátor slovy: *„Stěžejním plánem se stalo, sestavit z fungujících svazků v území skupinu lidí, kteří by se mohli scházet a přenášeli by myšlenky dalším obcím v území. Byli by tzv. hnacím motorem, prezentovali by region, diskutovali o vizích do budoucna apod. Takže jsme dali dohromady 8 zástupců. Tuto platformu spolupráce jsme nazvali Regionální rada Znojemska, kterou jsme začali řešit v konečné fázi projektu, v době jeho prodloužení do 30. listopadu 2015“*.

9 ZHODNOCENÍ PROJEKTU OBCE SOBĚ VE VYBRANÉM SPRÁVNÍM OBVODU ORP ZNOJMO

Cíle projektu Obce sobě jsou spíše teoretické, s dlouhodobým výhledem a jedná se o:

- podporu společného strategického plánování;
- podporu meziobecní spolupráce obcí;
- vyvolání diskuze o jejich přínosech.

Prostřednictvím samotného projektu tedy nedošlo k jejich naplnění a představují pouze vizi pro meziobecní spolupráci do budoucna. Až prostřednictvím akčního plánu, realizovatelného od roku 2016, by mělo v území začít docházet k naplňování konkrétních cílů v oblastech školství, odpadů a sociálních služeb, které projekt doporučil.

Spolupráce mezi obcemi je v oblasti školství v každém ohledu nutná. Její prohloubení a zefektivnění by do budoucna mohlo znamenat udržení optimální naplněnosti škol, zvyšování jejich kvality, vybavenosti a tím úrovně vzdělání. Nedostatek finančních prostředků je jedním z problémů, se kterými se kvůli velkému počtu škol obce v ORP Znojmo potýkají. Nepochybně by meziobecní spolupráce mohla přispět k informovanosti a výměně zkušeností mezi školami v oblasti získávání dotací.

Zajímavá se též jeví možnost přeměny škol od pouhých vzdělávacích zařízení na kulturní, společenská a komunitní centra, která by nabízela volnočasové aktivity a činnosti pro rozvoj kreativity nejen pro žáky, ale pro širokou veřejnost. To by v jistém smyslu znamenalo trvalé zapojení veřejnosti do rozvoje obce a meziobecní spolupráce, budování důvěry a vytváření místního partnerství. A nemuselo by se jednat pouze o regionální partnerství. Hustá síť mateřských a základních škol v území, spojená s vhodnou geografickou polohou na rakouských hranicích, do budoucna nabízí možnosti přeshraniční spolupráce, například při výuce cizích jazyků. V oblasti školství byl do akčního plánu zahrnut cíl vypracovat přehledný informační webový portál, jelikož v území je nedostatek aktuálních informací o možnostech vzdělávání a volnočasových aktivitách, který by zároveň podporoval i výměnu zkušeností a informací o legislativních změnách mezi řediteli mateřských a základních škol, bez nutnosti se osobně scházet.

Problematika nakládání s odpady se do budoucna jeví jako potenciální pole pro navázání meziobecní spolupráce, jelikož obce jsou kvůli legislativě nuceny toto odvětví neustále zlepšovat. Problematika spaloven bude jistě velkou změnou, se kterou se obce budou muset vypořádat. Jelikož je v současnosti v území patrná výrazná centralizace zařízení pro nakládání s odpady, byly do akčního plánu zahrnuty cíle vybudovat překladiště a zařízení pro nakládání s demoličními a stavebními odpady. V oblasti odpadů je tedy hlavní vizí do budoucna vytvořit dlouhodobě funkční strukturu a nakládat s odpady v území prostřednictvím integrovaného systému.

Pro úspěšné řešení sociální oblasti je nutné dlouhodobé, koncepční řešení a efektivnější systém, kterého lze dosáhnout pouze spoluprací. V regionu by měla fungovat síť sociálních služeb, která je efektivní a odpovídá skutečným potřebám. V současnosti je v území patrná centralizace služeb a obyvatelé z celého území dojíždějí v případě potřeby do Znojma. Smyslem projektu však nebyla tvorba rozsáhlých komunitních plánů rozvoje sociálních služeb. Jeho cílem bylo nalezení vhodného tématu pro meziobecní spolupráci, které by přispělo k místnímu rozvoji, bez narušení již zavedených funkčních systémů komunitního plánování. Do akčního plánu byl tedy vybrán cíl aktivně zapojovat obce do zpracovávání a naplňování Komunitního plánu sociálních služeb. V rámci ORP totiž tento proces dosud probíhal bez zapojení jednotlivých obcí. Vzájemnou komunikací, spoluprací a účastí obcí při plánování a plnění komunitního plánu by došlo k nastavení takové úrovně služeb, která by odpovídala potřebám v rámci celého ORP.

Závěrem lze říci, že projekt Obce sobě v území úspěšně zmapoval vybrané problémové oblasti školství, odpadů a sociálních služeb. V každé z těchto oblastí existuje částečně nevyhovující stav, který lze prostřednictvím vhodných řešení, navržených projektovým týmem, změnit. Tyto cíle, obsažené v akčním plánu, jsou však prozatím pouze doporučeními. Projekt již skončil a záleží pouze na osobnostech v území a zástupcích jednotlivých obcí, zda využijí výstupů projektu k rozvoji jednotlivých oblastí a dosáhnou navrhovaných cílů prostřednictvím vzájemné meziobecní spolupráce.

9.1 Zhodnocení projektu prostřednictvím cílů a výstupů

Projekt Obce sobě lze souhrnně zhodnotit prostřednictvím hlavního cíle a následných výstupů, které z něj ve vybraném správním obvodu vplynuly.

9.1.1. Cíl „odstranit nedůvěru obcí ke vzájemné spolupráci“

Obecným cílem, který si projekt stanovil v rámci celého území České republiky, bylo „odstranění nedůvěry obcí ke vzájemné spolupráci“. Projekt tím reagoval na nežádoucí situaci strategického řízení, kdy plánovací dokumenty obcí nepřihlíží k možnostem rozšiřování prostorových vztahů a kooperaci s jinými obcemi. K naplnění tohoto cíle směřovaly veškeré aktivity projektu. V rámci šetření v obcích na Znojemsku se ukázalo, že v území „nedůvěra“ k tomu, dělat věci společně, nepanuje. Pouze se značně liší z hlediska katastrální polohy obcí. V obcích jsou patrné spřátelené vztahy s okolními obcemi, sahající hluboko do historie a přetrvávající z větší části dodnes. Avšak důvěru k tomu, dělat věci společně a jednotně za celé ORP, se v území nepodařilo obnovit. Správní obvod je natolik rozsáhlý, že jsou zástupci obcí přesvědčeni o tom, že s obcemi ležícími na druhé straně ORP, či v jeho přímé návaznosti, nemají žádné společné zájmy.

V území v naprosté většině funguje určitá forma spolupráce, obce jednotlivých částí správního obvodu spolu vycházejí, spolupracují na zcela běžné, dobrovolné a do budoucna důležité úrovni meziobecní spolupráce, takže se dá vyvozovat, že tento trend projekt prohloubil, avšak cíl „odstranit nedůvěru obcí ke vzájemné spolupráci“ nebyl podle mého názoru splněn, neboť správní obvod nebyl sjednocen a nic nenasvědčuje tomu, že by obce byly ochotné spolupracovat v dobrovolném svazku čítajícím 111 obcí. V budoucnu však bude podle mého názoru nutné meziobecní spolupráci rozšířit - ať už to bude v oblasti školství, sociálních služeb nebo odpadů. Právě odpady se podle šetření mezi zástupci obcí jeví jako nejvíce aktuální a pravděpodobná oblast pro budoucí meziobecní spolupráci.

9.1.2. Cíl „vytvoření meziobecní spolupráce prostřednictvím jednoho dobrovolného svazku“

Jedním z dílčích cílů projektu byla analýza stávajících DSO v území a nalezení takového vhodného svazku, který by svým případným rozšířením umožnil vytvoření vhodné základny pro budoucí rozvoj území prostřednictvím meziobecní spolupráce. Analýza, která v rámci projektu probíhala, však ani jeden z DSO neshledala vhodným k případnému rozšíření. Na základě analýzy proto od projektového týmu vzešlo jiné doporučení, a to, sjednotit současný systém spolupráce prostřednictvím vytvoření jednoho komplexního svazku. Všechny obce ve správním obvodu by byly jeho členy a svazek by měl výrazný vliv na celou oblast a mohl by napomoci budoucímu rozvoji meziobecní spolupráce v rámci celého ORP Znojmo. Vytvoření tzv. „nadsvazku“ se však ve vybraném území ukázalo jako nereálné. Správní obvod je příliš velký z hlediska počtu obcí a obce ležící na okraji SO nemají tolik společných problémů a zájmů.

Z mého pohledu se tento záměr nejeví příliš vhodným, neboť starostové obcí považovali za jednu z největších výhod DSO jejich malou velikost. Lépe se tak na všem shodnou, mají stejné priority a vize a ve svých současných, menších svazcích jsou si blízcí. Tohoto cíle tedy nebylo dosaženo. Zbytečný ale podle mého názoru projekt nebyl, jelikož byly díky němu zmapovány a popsány veškeré DSO, které v území fungují a do té doby o nich neexistoval jednotný dokument. Taktéž těm svazkům, které byly monotematicky založené²⁷, navrhl projekt vhodná řešení na jejich rozšíření a zároveň zefektivnění.

Přestože se řešení na posílení spolupráce prostřednictvím komplexního svazku ukázalo jako nereálné, bylo v území dostatečné množství silných osobností, díky kterým se toto zjištění pravděpodobně nestalo posledním výstupem projektu.

²⁷Monotematické svazky obcí jsou zakládány buď pro splnění dílčích cílů (výstavba vodovodu, plynovodu, kanalizace aj.), nebo se zaměřují na jednu konkrétní oblast (podpora cestovního ruchu apod.)

9.1.3. Vytvoření Regionální rady Znojemska

Nápad na vytvoření Regionální rady Znojemska, dále jen RRZ, je iniciován přímo městem Znojmem, které si uvědomuje situaci, kdy “dostalo do vlnku“ okolních 111 obcí, které zůstaly po zrušení okresních úřadů bez metodického vedení. Angažovalo se tedy v myšlence dobrovolných setkání, která budou probíhat podle potřeby v prostorách Louckého kláštera, pod záštitou starosty města Znojma - poslance Ing. Vlastimila Gabrhela a místostarosty - senátora Ing. Pavla Štohla. Koordinátor projektu Ing. Jaroslav Milbach poskytl zápisy ze dvou jednání RRZ, která dosud proběhla. Na setkáních se probíral mimo jiné i budoucí rozvoj v oblasti cestovního a turistického ruchu prostřednictvím meziobecní spolupráce. Závěrem vznikla představa, že by se obce měly spojit a propagovat region jako celek, aby každý návštěvník poznal, že je na Znojemsku (např. odlišené značení autobusových zastávek v celém regionu).

RRZ má za cíl reprezentovat celé území Znojemska, svolávat a metodicky vést všechny starosty z ORP na jednáních, na kterých se bude probírat konkrétní problematika celého území i jeho částí, hledat a nabízet řešení a následně poskytovat reálná východiska, vycházející ze znalostí a zkušeností uvolněných starostů, poslance a senátora.

9.1.4. Souhrnný dokument

Na závěr uvádím jediný faktický výstup, který z projektu vznikl, a to souhrnný dokument, obsahující analýzu území a akční plán na období zhruba dvou let, plnitelný od roku 2016, který považuji do budoucna za velmi užitečný. Ať už jako vizi a plán pro budoucí rozvoj území, tak pro úřednický aparát, který má díky vytvořeným analýzám souhrnné informace o všech správních obvodech v České republice.

Lze tedy říci, že přestože nebyla meziobecní spolupráce ve vybraném území zcela realizovatelná a může se tak zdát, že projekt nebyl úspěšný, následně vzniklá dobrovolná RRZ je důkazem toho, že snaha Svazu a projektového týmu stmelit území dohromady a poukázat na rozličné formy a možnosti meziobecní spolupráce do budoucna nebyla zbytečná.

Osobně považuji projekt za úspěšný. Jako ne úplně optimální se mi však jeví jeho načasování, jelikož v průběhu realizace projektu proběhly volby, které na některých místech více či méně ovlivnily vzájemné vztahy a vazby. Pokud v území došlo k výměně starostů, tak pravděpodobně noví starostové nebyli dostatečně informováni o probíhajícím projektu do té doby, než se sešli na setkání starostů ve Znojmě v rámci RRZ, kdy projekt již končil.

9.1.5. Názory starostů na projekt Obce sobě

„Projekt byl dlouhý akorát, ale funkčnost svazku o 111 obcích je nereálná. Už v rámci MAS uřídit 44 obcí a 40 soukromníků je makačka a regulovat 111 obcí dohromady je sebevražda“.

„Projekt neměl špatnou myšlenku, ale spolupráci u nás nemůžeme řešit v rámci celého ORP. Víím, že to funguje v ORP Telč, kde je menší ORP, spolupráce tam funguje nepřetržitě a starostové mají vůli a čas setkávat se až 1x do měsíce“.

„Myslím si, že to byly potopené peníze pro Svaz. Měl z toho vzniknout Svazek, ze kterého by měly jít evropské peníze. Jenže logicky, když ORP dostane nějaké peníze, tak si je nechá pro sebe a nebude je předávat dál“.

„Dobrovolný svazek nevznikl, protože každý už v nějakém svazku jsme, kam finančně přispíváme. Pokud by však něco vzniklo na dobrovolnosti, tak by to starostové uvítali s povděkem“.

„Díky tomu, že s vedením města Znojma je dobrá spolupráce, jsme projekt neztratili. V rámci Regionální rady Znojemska nebude členství obcí v Radě nic stát a cílem je zopakování minulosti, kdy se starostové obraceli na okresní úřady. Díky Radě tak projekt neusne, ale budeme v něm pokračovat dál z vlastní iniciativy“.

Starosta Znojma projekt zhodnotil slovy: *„Myslím si, že projekt úspěšný byl, snažili jsme se zorientovat v oblastech, které jsme si vytyčili jako hlavní. Výstupy analýz jsou dobře uchopitelné pro to, aby se s nimi dále pracovalo. My jsme spolupráci neukončili, ale pokračujeme v ní pořád dál, protože co se týká meziobecní spolupráce, tak je to běh na dlouhou trať. Já chápu, že v meziobecní spolupráci musí hrát prim ta největší obec s největším rozpočtem a se skupinou lidí, kteří řeší jednotlivé oblasti. Proto jsme se v projektu angažovali a hodláme meziobecní spolupráci podporovat“.*

10 ZÁVĚREČNÉ SHRnutí

Již brzy poté, co po roce 1989 začalo období osamostatňování municipalit, začaly samotné obce pociťovat limity a rozvojové překážky, spojené s malou velikostí obcí. Obce se tedy začaly dobrovolně sdružovat v tzv. účelových regionech, za které bychom mohli v dnešní době označit mikroregiony a euroregiony. Již tehdy se pro ně stala meziobecní spolupráce jedním z hlavních rozvojových faktorů.

Cílem této práce bylo zhodnotit fungování projektu na podporu meziobecní spolupráce Obce sobě ve vybraném správním obvodu ORP Znojmo. Práce zmapovala vývoj sídelní struktury v České republice před a po roce 1989, zásadní pro pochopení současného stavu, uvedla možnosti a nástroje, klíčové k rozvoji venkovského prostředí a popsala různé formy vzájemné spolupráci mezi obcemi. V aplikační části práce zanalyzovala získané výsledky od zástupců obcí, posoudila díky nim fungování meziobecní spolupráce v SO ORP Znojmo a zhodnotila, nakolik byl v území projekt na podporu meziobecní spolupráce Obce sobě úspěšný.

V ORP Znojmo převládá názor starosty z Vranova nad Dyjí: „*Obce nemohou být izolované*“. Spolupráce je ve správním obvodu tedy podle mého názoru nutná. Ať už se jedná o návaznost na územní plány s okolními obcemi, o setkávání starostů, při kterých se věcně diskutuje a vyměňují se praktické zkušenosti, o spolupráci v konkrétních problémových oblastech jako je školství, sociální služby a odpady - tedy v oblastech, které obce mohou jen těžko úspěšně řešit samy. Starostové zároveň uváděli velké množství výhod, které meziobecní spolupráce přináší. Dosahují tak například větší informovanosti a výměny zkušeností, úspor financí a administrativy, jednotného prosazování zájmů, realizace společných projektů a dotací a mnohdy i řady nevyčíslitelných věcí v rámci běžné spolupráce a v krizových situacích (problémy s pitnou vodou, zapůjčení nábytku, domluva mezi obcemi sousedních katastrálních území apod.).

Jak ukázalo šetření, meziobecní spolupráce v území určitě funguje a obce díky ní dosahují řady výhod. Pouze je značně omezena katastrálním územím. Obce, které jsou blízko u sebe, spolupracují prostřednictvím DSO a mikroregionů. Ovšem v území takové rozlohy, ve kterém se nachází více než sto obcí, je navázání komplexní formy meziobecní spolupráce velmi obtížné a většina dotazovaných zástupců ji považuje za

nereálnou. V území se nachází 111 obcí, což znamená i 111 starostů, kteří spolu v mnoha věcech spolupracují. V rámci samostatné působnosti si však řada starostů dělá věci raději po svém, což je logické. Mají spoustu povinností, často jsou pro svoji pozici neuvolnění a nemají na setkávání a komunikaci dostatek času. Je však potřeba si uvědomit, že vzájemnou spoluprací lze těžit i v oblastech cestovního ruchu, získání povědomí u širší veřejnosti apod.

Projekt Obce sobě byl podle mého názoru úspěšný, jinými slovy, prospěšný. Díky projektu je nyní v České republice komplexně zmapována situace na poli meziobecní spolupráce, s potřebnými cíli a vizemi do budoucna. V prodloužené části projektu se zástupci obcí shodli na výstupu projektu - na založení Regionální rady Znojemska a rozhodli o nejdůležitějších a zároveň splnitelných cílech z každé problémové oblasti, které následně shrnuli do akčního plánu, který je plnitelný od roku 2016.

Přestože v současnosti nemá obec s rozšířenou působností pro okolní obce takový význam, jako pro okres měly okresní úřady, měly by obce s rozšířenou působností obcím věnovat jistý „servis“ v podobě metodického vedení a na setkáních jim zprostředkovávat informace např. o aktuálních změnách v legislativě, novely zákonů, vyhlášení dotačních titulů apod. Na to se hodlá v budoucnu zaměřit nově vzniklá Regionální rada Znojemska.

Pokud Znojmo dodrží svůj příslib a bude zaštiťovat radu a vést okolní obce, pomáhat nově zvoleným starostům zorientovat se, upozorní je na změny v zákonech, informuje o jednáních v poslanecké sněmovně a senátu, budou-li navázány nové kontakty, které povedou k lepšímu vedení sdružených obcí, pak to bude na rozvoji regionu brzy výrazně poznat. Zlepší se sociální podmínky, zlevní se poskytování služeb, jejichž ceny budou obce vyjednávat společně, zvýší se úroveň školství, zlepší se životní prostředí, zkvalitní se infrastruktura a také se jistě sníží časové zaneprázdnění starostů, kteří jsou v současné době se svými problémy odkázáni většinou sami na sebe a nepočetný kolektiv spolupracovníků. Jak věc shrnul jeden z dotazovaných starostů: *„Nepopíratelně největší výhodou a úspěchem meziobecní spolupráce u nás je fakt, že jsme se ještě nepozabíjeli“.*

Použité zdroje

Publikace

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 250 s. ISBN 978-80-2472908-4.

BINEK, Jan. *Rozvojové možnosti obcí*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2010, 50 s. ISBN 978-80-87147-29-0.

BINEK, Jan. *Venkovský prostor a jeho oživení*. Brno: Georgetown, 2007, 137 s. ISBN 978-80-86251-22-6.

GALVASOVÁ, Iva. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Vyd. 1. Brno: Georgetown, 2007, 138 s. ISBN 978-80-86251-20-2.

HOLEČEK, Jan. *Obec a její rozvoj v širších souvislostech*. Vyd. 1. Brno: GaREP, 2009, 74 s. ISBN 978-80-904308-2-2.

KADERÁBKOVÁ, Jaroslava a Zuzana KHENDRICHE TRHLÍNOVÁ. *Region a regionální vědy: (vybrané sociální, kulturní a environmentální aspekty)*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2008, 77 s. ISBN 978-80-7408-009-8.

KADERÁBKOVÁ, Jaroslava. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy: [vybrané kapitoly]*. 2. rozš. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998, 211 s. ISBN 80-85963-69-8.

KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2001 : (včetně textu zákona o obcích, zákona o krajích a zákona o okresních úřadech)*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2001, 423 s. ISBN 80-7201-272-x.

LACINA, Karel. *Územní správa*. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2005, 68 s. ISBN 80-7314-067-5.

MATES, Pavel a René WOKOUN. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 2001, 196 s. ISBN 80-7175-100-6.

MATES, Pavel. *Reforma veřejné správy: sborník příspěvků*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, 378 s. ISBN 978-80-7357-300-3.

- PAPÍRNÍK, Miloš, Jaromír KUBÍČEK a Ivan ŠTARHA. *Bibliografie okresu Znojmo*. 1.vyd. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1992, 392 s., fot.příl. Dostupné z: <http://kramerius.mzk.cz/search/handle/uuid:70babc1b-5599-4ed4-a6fa-160eac1dc138>.
- PONIKELSKÝ, Petr. *Organizace regionálního rozvoje*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje, 2011, 126 s. ISBN 978-80-87174-10-4.
- POSPÍŠIL, Ivo a Karel SCHELLE. *Reforma veřejné správy: (historie, současnost a perspektivy)*. 1. vyd. Brno: Linie, 2002, 169 s. ISBN 80-903089-6-1.
- SCHELLE, Karel. *Organizace veřejné správy v letech 1848-1948*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993, 495 s. ISBN 80-210-0792-3.
- STRECKOVÁ, Yvonne. *Reforma veřejné správy a veřejných financí a faktory efektivnosti rozvoje regionů*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003, 197 s. ISBN 80-210-3074-7.
- SVOBODOVÁ, Hana. *Synergie ve venkovském prostoru*. Vyd. 1. Brno: GaREP, 2011, 113 s. ISBN 978-80-904308-8-4.
- Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 4. vyd. (ve Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk 1. vyd.). Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, 447 s. ISBN 80-86473-80-5.
- VAJDOVÁ, Zdenka, Daniel ČERMÁK a Michal ILLNER. *Autonomie a spolupráce: důsledky ustavení obecního zřízení v roce 1990*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006, 108 s. ISBN 80-7330-086-9.
- VLASÁK, Josef a Kateřina BARTOŠKOVÁ. *Pozemkové úpravy*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství ČVUT, 2007, 168 s. ISBN 978-80-01-03609-9.
- VOSTRÁ, Lenka, Jarmila ČERMÁKOVÁ a Jiří GROSPICĚ. *Reforma veřejné správy v teorii a praxi: problémy reformy veřejné správy v České republice, Maďarské republice, Polské republice a Slovenské republice : sborník z mezinárodní konference : Třešť, 22.-24. října 2003*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, 406 s. ISBN 80-86473-71-6.

Internetové a ostatní neknižní zdroje:

Analýza DSO [online]. 2015, : 992 [cit. 2015-12-21]. Dostupné z:

<http://obcesobe.webnode.cz/dokumenty/analyzy-dso/>

Mendelova univerzita v Brně [online]. Klusáček Petr, 2014 [cit. 2015-12-17]. Dostupné

z: http://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=72270

Obce sobě. *Obce sobě, Evropský projekt meziobecní spolupráce* [online]. 2015 [cit.

2015-12-16]. Dostupné z: <http://obcesobe.webnode.cz/otazky-a-odpovedi/>

Portál územního plánování. *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2015 [cit. 2015-12-

18]. Dostupné z: <http://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/obce.asp>

Program rozvoje venkova na období 2014-2020. *Ministerstvo zemědělství* [online]. 2015 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z:

http://eagri.cz/public/web/file/409446/Program_rozvoje_venkova_final.pdf

Program rozvoje venkova. *Ministerstvo zemědělství* [online]. 2014 [cit. 2015-12-16].

Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/323384/PRV_do_vlady.pdf

Samostatná a přenesená působnost. *Frank Bold* [online]. 2015 [cit. 2015-12-16].

Dostupné z: <http://frankbold.org/poradna/kategorie/obce-kraje/rada/samostatna-prenesena-pusobnost>

Společná zemědělská politika po reformě. *Ministerstvo zemědělství* [online]. 2014 [cit.

2015-12-16]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/spolecna-zemedelska-politika/spolecna-zemedelska-politika-po-reforme.html#_ftnref1

Strategie místního rozvoje MAS Znojemské vinařství, 2014-2015 [online]. 2013: 103

[cit. 2015-12-21]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/e5a4a73b-977d-4dad-8e43-1ab0bc96c2b9/MAS-Znojemske-vinarstvi-ISRU-analyticka-strategicka-cast-18-8.pdf?ext=.pdf>

Strategie území správního obvodu ORP Znojmo [online]. 2015 [cit. 2015-12-21].

Dostupné z: <http://obcesobe.webnode.cz/dokumenty/>

Vývoj a reformy SZP EU. *Pefagogická fakulta Masarykovy univerzity* [online]. 2014

[cit. 2015-12-16]. Dostupné z:

http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js14/g_venkov/web/pages/03-zemedelska-politika.html

Seznamy a rejstříky

Graf 1: Schéma členění způsobů a forem spolupráce.....	39
Graf 2: Jak se díváte na sídelní strukturu obcí v ORP Znojmo	49
Graf 3: Považujete následující oblasti za vhodné pro meziobecní spolupráci? Ve které oblasti spolupracujete?.....	51
Graf 4: Představuje pro Vaši obec vzájemná spolupráce klíčový faktor rozvoje, nebo ji považujete za doplnění běžného fungování obce a nestavíte na ní svůj rozvoj?	53
Graf 5: Struktura hierarchických cílů MAS Znojemské vinařství.....	56
Graf 6: Jakou formu spolupráce považujete za nejvhodnější?	57
Graf 7: : V jaké oblasti máte v současnosti největší problémy?	59
Graf 8: Cíle v oblasti školství a předškolního vzdělávání	60
Graf 9: Cíle v oblasti odpadového hospodářství.....	62
Graf 10: Cíle v tématu sociální služby.....	63
Graf 11: Máte potřebné informace k projektu Obce sobě, měli jste zájem zapojit se do projektu?	65

Seznam grafů:

Graf 1: Vývoj počtu obcí po r. 1990	17
Graf 2: Schéma členění způsobů a forem spolupráce Chyba! Záložka není definována.	
Graf 3: Jak se díváte na sídelní strukturu obcí v ORP Znojmo Chyba! Záložka není definována.	
Graf 4: Považujete následující oblasti za vhodné pro meziobecní spolupráci? Ve které oblasti spolupracujete?..... Chyba! Záložka není definována.	
Graf 5: Představuje pro Vaši obec vzájemná spolupráce klíčový faktor rozvoje, nebo ji považujete za doplnění běžného fungování obce a nestavíte na ní svůj rozvoj? ... Chyba! Záložka není definována.	
Graf 6: Struktura hierarchických cílů MAS Znojemské vinařství.....	56

Graf 7: Jakou formu spolupráce považujete za nejvhodnější? **Chyba! Záložka není definována.**

Graf 8: V jaké oblasti máte v současnosti největší problémy? **Chyba! Záložka není definována.**

Graf 9: Cíle v oblasti školství a předškolního vzdělávání **Chyba! Záložka není definována.**

Graf 10: Cíle v oblasti odpadového hospodářství..... **Chyba! Záložka není definována.**

Graf 11: Cíle v tématu sociální služby..... **Chyba! Záložka není definována.**

Graf 12: Máte potřebné informace k projektu Obce sobě, měli jste zájem zapojit se do projektu? **Chyba! Záložka není definována.**

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Administrativní rozdělení státu a počet obyvatel v ČR..... 16

Tabulka 2: Vývoj počtu obcí od r. 1990 do r. 2013..... 19

Tabulka 3: Matice aktérů rozvoje venkova..... 36

Tabulka 4: Vybrané obce SO ORP Znojmo 46

Seznam obrázků:

Obrázek 1: Mapa SO ORP Znojmo a vybraných území 48

Použité zkratky

ČR – Česká republika

DSO - Dobrovolné svazky obcí

EFRR - Evropský fond pro regionální rozvoj

ESF - Evropský sociální fond

EZFRV - Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova

GIZ - Grenzüberschreitende ImpulsZentren, Přeshraniční impulsní centra

JMK – Jihomoravský kraj

MA21 - Místní agenda 21

MAS - Místní akční skupiny

MNV - Místní národní výbory

MOS - Meziobecní spolupráce

MPSV - Ministerstvo práce a sociálních věcí

NSZM - Národní síť zdravých měst

OP LZZ - Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost

ORP - Obec s rozšířenou působností

OSN - Organizace spojených národů

POÚ - Obec s pověřeným obecním úřadem

PPP - Public Private Partnership, Partnerství veřejného sektoru

RRZ - Regionální rada Znojemska

SMO ČR - Svaz měst a obcí České republiky

SO - Správní obvod

SZP EU - Společná zemědělská politika Evropské unie